EMPLOYABILITY VAN OALT-LEERKRACHTEN

- eindrapport -

dr. M. de Weerd
drs. A.L. van der Vegt

Amsterdam, 18 oktober 2001
Regioplan Ref. nr. OA-244

Regioplan Onderwijs en Arbeidsmarkt
Leidsegracht 105-a
1017 ND Amsterdam
Tel.: 020 - 6253377
Fax: 020 - 6236191

Onderzoek, uitgevoerd door Regioplan Onderwijs en Arbeidsmarkt B.V. in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord

1 Inleiding 1
1.1 Vraagstelling 2
1.2 Opzet van het onderzoek 3
1.3 Respons en beschrijving van de onderzoeksgroep 4
1.4 Leeswijzer 7

2 Personeelsbestand OALT 9
2.1 Het aantal leraren en hun aanstellingsomvang 9
2.2 Taalondersteuning en cultuureducatie 11
2.3 Andere onderwijsactiviteiten van OALT-leraren 12
2.4 Samenvatting 13

3 Vraag en aanbod 15
3.1 Het aanbod van OALT ten opzichte OETC 15
3.2 Vacatures voor OALT-leraren 16
3.3 Toekomstverwachtingen met betrekking tot de vraag naar OALT 17
3.4 Samenvatting 18

4 Kwalificaties 21
4.1 Kwalificaties volgens directies 21
4.2 Kwalificaties volgens de OALT-leraren 24
4.3 Bevoegde OALT-leraren volgens onderzoek van het SCP en de Inspectie 25
4.4 Samenvatting 26

5 Inzetbaarheid en ziekteverzuim 27
5.1 De inzetbaarheid van OALT-leraren volgens directieleden 27
5.2 De inzetbaarheid van OALT-leraren volgens henzelf 30
5.3 Ziekteverzuim 33
5.4 Samenvatting 34

6 Samenvatting en conclusies 35

Literatuur 39

Bijlagen..... 41
Bijlage 1..... 43
Bijlage 2..... 53

VOORWOORD

In dit rapport doen we verslag van een onderzoek naar de employability van OALT-leraren. Met dit onderzoek hebben we het huidige bestand van OALT-leraren wat betreft omvang, onderwijsactiviteiten, kwalificaties, inzetbaarheid en ziekteverzuim in kaart gebracht. Op basis van die verschillende gegevens is een inschatting gemaakt van het aantal OALT-leerkrachten dat mogelijk in de toekomst aanspraak gaat maken op wachtgeld indien een wetsvoorstel wordt aangenomen waarin strengere kwalificatie-eisen aan een deel van hen wordt gesteld. Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de Directie Primair Onderwijs van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

In het onderzoek hebben we gebruik mogen maken van gegevens die zijn verzameld door de Inspectie van het Onderwijs en door het Sociaal en Cultureel Planbureau, waarvoor onze hartelijke dank.

Daarnaast bedanken wij Gülten Özmuk en Kariem Emarani, die namens Colourview de telefonische interviews hebben gehouden met respectievelijk Turkse en Marokkaanse OALT-leraren.

Tot slot gaat onze dank uit naar de directieleden en OALT-leraren die hun medewerking aan het onderzoek hebben verleend.

Anne Luc van der Vegt (projectleider)
Marga de Weerd

1 INLEIDING

Met ingang van 1 augustus 1998 is de wet Onderwijs in Allochtone Levende Talen (OALT) in werking getreden. De nieuwe wet legt de verantwoordelijkheid voor OALT bij de gemeenten. Alle gemeenten die voorheen van het Rijk een budget ontvingen voor het verzorgen van OETC (onderwijs in eigen taal en cultuur), krijgen een specifieke uitkering OALT.
Aangezien de verantwoordelijkheid voor OALT is gedecentraliseerd, vindt het Ministerie van OCenW het wenselijk dat de gemeenten medeverantwoordelijkheid nemen voor eventuele wachtgeldaanspraken van OALT-leraren, voor zover deze in redelijkheid niet aan het Rijk zijn toe te rekenen. Om de omvang van het benodigde budget voor wachtgeldaanspraken te kunnen ramen en tot goede afspraken te kunnen komen met gemeenten, werkgevers- en werknemersorganisaties, wil het ministerie meer zicht hebben op de employability van OALT-leraren. In de eerste plaats wordt dit bepaald door de vraag naar OALT. Valt te verwachten dat deze vraag voor sommige taalgroepen de komende jaren zal afnemen? Dat zou betekenen dat er minder werkgelegenheid zal zijn voor de OALT-leraren in deze taal. Verder wordt de employability bepaald door de kwalificaties die OALT-leraren bezitten. Op basis van de kwalificaties van deze leraren wordt immers duidelijk of zij voldoen aan de gestelde eisen en of zij eventueel elders op de arbeidsmarkt inzetbaar zijn.
Onderzoek dat in de afgelopen jaren is verricht, heeft uitgewezen dat niet alle OALT-leraren over de vereiste kwalificaties voor het geven van OALT beschikken (Inspectie van het Onderwijs, 1997). OALT-leraren die na 1 februari 1995 als zodanig bevoegd zijn geworden, moeten een diploma Nederlands als tweede taal hebben.[1] In een wetsvoorstel wordt bovengenoemde kwalificatie-eis ook gesteld aan die OALT-leraren die taalondersteuning geven en die reeds vóór 1 februari 1995 hun bevoegdheid voor OETC-leerkracht hebben verkregen. Voor leraren die vóór 1 februari 1995 bevoegd zijn geworden, maar alleen cultuureducatie geven, blijven in het voorstel de bevoegdheidseisen ongewijzigd.
Aangezien de wetswijziging gevolgen kan hebben voor de werkgelegenheid van OALT-leraren, is het van belang te weten welke andere kwalificaties OALT-leraren hebben, bijvoorbeeld een bevoegdheid om les te geven als groepsleraar, of kwalificaties voor functies elders binnen of buiten het onderwijs.

Recentelijk zijn er enkele studies gepubliceerd over OALT en andere onderzoeksrapporten zijn in voorbereiding.[2] In aanvulling hierop heeft Regioplan Onderwijs en Arbeidsmarkt in opdracht van het ministerie onderzoek gedaan naar de employability van OALT-leraren. In de volgende paragraaf zetten we uiteen aan de hand van welke vraagstelling dat gedaan is.

1 Staatexamen Nederlands als tweede taal, volgens programma II, of een gelijkwaardig diploma.

2 Zie voor een overzicht de literatuurlijst.

1.1 Vraagstelling

De centrale vraag van het onderzoek luidt:

Hoe groot is de employability van leraren die Onderwijs in Allochtone Levende Talen geven?

Deze vraag is uitgewerkt in een aantal deelvragen. Uitgangspunt bij de formulering van deze vragen was dat ze beantwoord konden worden op basis van de bevindingen van recent afgerond en lopend onderzoek, in combinatie met gegevens die daarop aanvullend door Regioplan verzameld zouden worden.

In de eerste plaats moet duidelijk worden hoeveel OALT-leraren er momenteel werkzaam zijn. Een actueel overzicht daarvan ontbreekt. De eerste onderzoeksvraag luidt daarom:

Personeelsbestand

1) Hoe is het personeelsbestand van OALT-leraren samengesteld?
   a) Wat is het aantal leraren? Wat is hun aanstellingsomvang?
   b) Hoeveel leraren geven taalondersteuning? Hoeveel leraren geven OALT als cultuuronderwijs buiten schooltijd? Hoeveel leraren geven zowel taalondersteuning als cultuuronderwijs?
   c) Hoeveel leraren worden voor andere onderwijsactiviteiten ingezet, bijvoorbeeld als groepsleraar?

Verder is inzicht gewenst in de vraag naar OALT. Ontwikkelingen op dat gebied hebben vanzelfsprekend consequenties voor de employability van OALT-leraren.

De vraag naar OALT

2) Zijn er ontwikkelingen in de vraag naar OALT?
   a) Hoeveel vacatures zijn er voor OALT?
   b) Voor welke talen wordt een toename dan wel een afname van de vraag verwacht? Geldt dit voor OALT in de vorm van taalondersteuning en/of OALT als cultuuronderwijs?

Het is van belang om te weten of leraren die OALT geven over de vereiste kwalificaties beschikken. Wanneer leraren er niet in slagen deze kwalificaties te verkrijgen, ontstaan er problemen omdat zij niet langer al hun lesgevende taken kunnen uitvoeren. Daarnaast is het van belang na te gaan of OALT-leraren over kwalificaties beschikken die hen geschikt maken om, zonodig na enige bijscholing, op een andere manier ingezet te worden in het onderwijs of mogelijk ook buiten het onderwijs.

Kwalificaties

3) Welk percentage van de OALT-leraren beschikt over de vereiste kwalificaties om OALT te kunnen geven, inclusief een goede beheersing van het Nederlands?
4) Welk percentage van de OALT-leraren die een cursus volgen om de kwalificaties te behalen, slaagt hiervoor?[3]
5) Over welke andere kwalificaties beschikken OALT-leraren?

Inzetbaarheid

6) Wat is het oordeel over de inzetbaarheid van OALT-leraren, op basis van hun vaardigheden?
   a) wat is het oordeel van de schoolleiding?
   b) wat is het oordeel van de OALT-leraren zelf?

Ziekteverzuim

7) Hoe hoog is het ziekteverzuim onder OALT-leraren, in vergelijking met het ziekteverzuim onder het overige onderwijzend personeel in het primair onderwijs?

1.2 Opzet van het onderzoek

Een deel van bovengenoemde onderzoeksvragen kon worden beantwoord op basis van reeds uitgevoerd of nog lopend onderzoek naar OALT. Dit betreft onderzoek van de Inspectie voor het Onderwijs en onderzoek van het SCP[4]. Om het onderwijsveld zo min mogelijk te belasten heeft Regioplan Onderwijs en Arbeidsmarkt zich in haar onderzoek beperkt tot het verzamelen van díe gegevens die nodig waren om de onderzoeksvragen te beantwoorden die nog niet op basis van het reeds uitgevoerd of lopend onderzoek konden worden beantwoord. Regioplan heeft, met andere woorden, gegevens verzameld in aanvulling op het onderzoek van de Inspectie voor het Onderwijs en het SCP.

Voor het verkrijgen van de vereiste informatie die niet op basis van ander onderzoek beschikbaar was, hebben wij een steekproef van 313 scholen getrokken van scholen waar volgens onze informatie vóór 1998 OET gegeven werd.[5] De gegevens van deze scholen moesten zoals gezegd een aanvulling vormen op onder meer het onderzoek van de Inspectie. Aangezien de Inspectie uitsluitend informatie heeft verzameld bij scholen met *meer* dan 50 procent alloch-

3 Deze vraag wordt in dit rapport niet beantwoord. De instantie die ons aanvankelijk toezegde inzage te kunnen geven in deze gegevens, bleek daartoe in de loop van het onderzoek toch niet in staat.

4 Het Sociaal en Cultureel Planbureau verricht momenteel een landelijk onderzoek naar OALT. De resultaten van dit onderzoek zullen begin 2002 worden gepubliceerd.

5 De steekproef moest op basis van deze gegevens getrokken worden omdat er centraal geen andere gegevens beschikbaar zijn over scholen waar momenteel OALT wordt gegeven.

tone leerlingen, is de categorie scholen met *minder* dan 50 procent allochtone leerlingen in ons onderzoek enigszins oververtegenwoordigd. Zodoende vullen beide onderzoeken elkaar aan.

Directeuren van de scholen uit de steekproef zijn in april 2001 benaderd voor medewerking aan een telefonisch interview van ongeveer twintig minuten. Het telefonisch interview werd afgenomen aan de hand van een gestructureerde vragenlijst. Ten behoeve van de onderlinge vergelijkbaarheid is een gedeelte van de vragen ontleend aan eerdergenoemde lopende onderzoeken.

Het interview bestond uit twee delen. In het eerste deel zijn vragen gesteld over OALT in het algemeen, zoals de talen waarin OALT wordt gegeven, en of OALT wordt aangeboden als cultuureducatie en/of taalondersteuning. In het tweede deel zijn vragen gesteld over maximaal twee OALT-leraren. Dit betreft vragen met betrekking tot zaken als hun aanstellingsomvang, kwalificaties en beheersing van het Nederlands. Aan het eind van het interview is gevraagd naar de namen van Marokkaanse en Turkse OALT-leraren en de tijden waarop zij op school telefonisch te bereiken zijn.

Vervolgens is eveneens in april 2001 contact gezocht met Marokkaanse en Turkse OALT-leraren, met de vraag of zij hun medewerking wilden verlenen aan een telefonisch diepte-interview in hun eigen taal. Dit interview omvatte drie delen waarin vragen aan de orde kwamen over respectievelijk hun arbeidsverleden, scholing (beide zowel in als buiten Nederland) en de mogelijkheden die OALT-leraren voor zichzelf zien op de arbeidsmarkt, zowel binnen als buiten het onderwijs.

1.3 Respons en beschrijving van de onderzoeksgroep

Directeuren

Aan het onderzoek hebben directieleden van 190 scholen hun medewerking verleend. Op de scholen van 30 van deze directieleden werd geen OALT (meer) gegeven. Op hun scholen werd vóór 1998 wel OET gegeven. Gezien het beperkte aantal weigeringen (20%) is er weinig kans op vertekening als gevolg van een selectieve respons.

Tabel 1.1 Responsoverzicht directeuren

		Bruto-respons	Netto-respons
bruto steekproef	313	100%	
niet bereikbaar	53	17%	
netto Steekproef	260		100%
weigering	53	17%	20%
afgevallen bij screeningsgesprek	18	6%	7%
scholen zonder OALT (vroeger wel OET)	30	10%	12%
scholen met OALT	160	51%	61%

Onder de responderende scholen zijn de katholieke scholen licht oververtegenwoordigd. Op andere achtergrondkenmerken, zoals het aantal allochtone leerlingen, de regio's waarin scholen gevestigd zijn en de denominatie van scholen, zijn er geen belangwekkende verschillen tussen de scholen die wel en de scholen die niet aan het onderzoek mee hebben gewerkt. Ook wat dit betreft is er dus geen sprake van selectiviteit.
Aangezien de gegevens een aanvulling moeten vormen op het onderzoek van de Inspectie, zijn naar verhouding veel scholen benaderd met minder dan 50 procent allochtone leerlingen. In tabel 1.2 geven we het aandeel allochtone leerlingen weer van de scholen met OALT-leraren die aan het onderzoek hebben meegewerkt. Zoals verwacht blijken scholen met minder dan 50 procent allochtone leerlingen enigszins te zijn oververtegenwoordigd. In werkelijkheid maken deze scholen geen 69 procent, maar rond de 60 procent uit van het totaal aantal scholen waar OALT wordt gegeven.[6]

Tabel 1.2 Aandeel allochtone leerlingen op scholen met OALT-leraren (absolute aantallen en percentages)

Aandeel allochtone leerlingen	Aantal scholen	% scholen
minder dan 25 procent	66	41%
25 tot 50 procent	44	28%
50 tot 75 procent	24	15%
meer dan 75 procent	26	17%
Totaal	160	100%

In tabel 1.3 geven we een overzicht van de talen waarin op de scholen OALT wordt gegeven. Turks en Marokkaans-Arabisch zijn de talen waarin het meest OALT wordt gegeven. De cijfers in de tabel tellen niet op tot 100 procent of tot 160 scholen, omdat er op sommige scholen in meer dan één taal OALT wordt gegeven.

6 Deze schatting is gebaseerd op de meest recente IPTO-tellingen, van 1999. Bij alle analyses die in de volgende hoofdstukken worden besproken, is nagegaan of er verschillen waren tussen scholen met meer of minder dan 50 procent allochtone leerlingen. Voor zover er significante verschillen gevonden zijn, wordt daar melding van gemaakt.

Tabel 1.3 Talen waarin OALT wordt gegeven (absolute aantallen en percentages; N=160)*

Taal	aantal scholen	% scholen
Turks	119	74%
Marokkaans-Arabisch	76	48%
Berber	9	6%
Moluks-Maleis	9	6%
Spaans	7	4%
Vietnamees	3	2%
Portugees	2	1%
Somalisch	2	1%
Italiaans	1	<1%
Joegoslavisch	1	<1%
Koerdisch	1	<1%
Armeens	1	<1%
Farsi	1	<1%
Grieks	1	<1%
Iraans	1	<1%
Kroatisch	1	<1%

* Cijfers in de tabel tellen niet op tot 100 procent of tot 160 scholen omdat op sommige scholen in meer dan één taal OALT wordt gegeven.

OALT-leraren

We wilden voor het onderzoek 25 Turkse en 25 Marokkaanse OALT-leraren interviewen. Om die aantallen te realiseren, zijn 26 Marokkaanse OALT-leraren gebeld met het verzoek om mee te werken. Eén van hen wilde niet meewerken vanwege een gebrek aan tijd. De overige 25 hebben wel aan een interview meegewerkt. Ook alle Turkse leraren die bereikt werden, bleken bereid om mee te werken aan een telefonisch diepte-interview. Eén van hen is op het laatste moment afgevallen. De respons voor de telefonische diepte-interviews ligt daarmee op 96 procent.

In tabel 1.4 geven we een overzicht van enkele achtergrondkenmerken van de geïnterviewde OALT-leraren.

Tabel 1.4 Responsgroep OALT-leraren; achtergrondkenmerken

	Turks	Marokkaans
man	19	21
vrouw	5	4
gemiddelde leeftijd	44 jaar	44 jaar
Totaal	24	25

Qua samenstelling lijken de groep Turkse en Marokkaanse leraren veel op elkaar. Verreweg de meeste OALT-leraren zijn mannen en de gemiddelde leeftijd is in beide groepen 44 jaar. De meerderheid werkt al lange tijd als OALT-leraar.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de eerste onderzoeksvraag, naar de samenstelling van het personeelsbestand van OALT-leraren, beantwoord. De tweede onderzoeksvraag, met betrekking tot de vraag naar OALT, beantwoorden we in hoofdstuk 3. De kwalificaties van OALT-leraren beschrijven we in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 beantwoorden we de onderzoeksvragen met betrekking tot de inzetbaarheid van OALT-leraren en het ziekteverzuim onder deze leraren. Ieder hoofdstuk wordt afgesloten met een korte samenvatting van de bevindingen. De conclusies met betrekking tot de employability van OALT-leraren worden in hoofdstuk 6 getrokken.

2 PERSONEELSBESTAND OALT

Op basis van drie onderzoeken naar OALT is nagegaan hoe het personeelsbestand van OALT-leraren is samengesteld. Het betreft onderzoek van het SCP, onderzoek van de Inspectie en onderzoek van Regioplan. We beantwoorden de volgende deelvragen:

- Wat is het aantal OALT-leraren en wat is hun aanstellingsomvang? Zie paragraaf 2.1;
- Hoeveel leraren geven taalondersteuning, hoeveel cultuuronderwijs buiten schooltijd en hoeveel beide? Zie paragraaf 2.2;
- Hoeveel leraren worden voor andere onderwijsactiviteiten dan OALT ingezet? Zie paragraaf 2.3.

In paragraaf 2.4 geven we een korte samenvatting van de bevindingen in de voorgaande paragrafen.

2.1 Het aantal leraren en hun aanstellingsomvang

Gemiddeld aantal OALT-leraren per gemeente

Het SCP heeft onderzoek verricht naar OALT onder alle (220) gemeenten die met het van kracht worden van de nieuwe OALT-regeling op 1 augustus 1998 een uitkering voor OALT van het rijk hebben gekregen.[1] Van de 141 responderende gemeenten konden 135 gemeenten informatie geven over het aantal OALT-leraren dat zij hebben aangesteld voor taalondersteuning en/of cultuureducatie. Gezamenlijk hebben deze gemeenten 1.229 OALT-leraren aangesteld. In tabel 2.1 staat per gemeentegroottecategorie vermeld hoeveel OALT-leraren gemiddeld in een gemeente zijn aangesteld.

Tabel 2.1 Het gemiddeld aantal OALT-leraren per gemeente per gemeentegroottecategorie

		Gemiddeld aantal OALT-leraren	Aantal responderende gemeenten
kleine gemeenten	(< 20.000)	1,0	24
middelgroot	(20.000 - 50.000)	2,5	70
groot	(> 50.000)	11,2	37
G4	(> 250.000)	154,8	4

Bron: SCP (OALT 2001), bewerking gegevens door Regioplan

Totaal aantal OALT-leraren

Doordat het overgrote deel van de OALT-leraren werkzaam is in de grotere gemeenten en de meeste grotere gemeenten aan het SCP-onderzoek hebben meegewerkt, kan op basis van het

1 De resultaten van dit onderzoek zullen begin 2002 worden gepubliceerd.

SCP-onderzoek een betrouwbare schatting worden gemaakt van het totale aantal OALT-leraren. Door de gegevens van het SCP te combineren met gegevens uit de Integrale Leerlingtelling over het aantal allochtone leerlingen per gemeente, heeft Regioplan het aantal OALT-leraren in Nederland berekend. We schatten dat er in totaal ongeveer 1500 OALT-leraren zijn.[2]

Gemiddeld aantal OALT-leraren per school

Basisscholen met meer dan 50 procent allochtone leerlingen hebben gemiddeld 2,1 OALT-leraren in dienst (Inspectie van het Onderwijs, 2001). Volgens ons onderzoek, waarin scholen met meer dan 50 procent enigszins zijn ondervertegenwoordigd maar daarentegen ook scholen met minder dan 50 procent allochtone leerlingen zijn meegenomen, zijn op scholen gemiddeld 1,7 OALT-leraren werkzaam. Het gemiddeld aantal OALT-leraren per school waar OALT gegeven wordt, zal dus ongeveer twee zijn. Op de modale school met OALT werken een Turkse en een Marokkaanse leraar. Op 74 procent van de scholen geeft tenminste één Turkse OALT-leraar les. Op 48 procent van de scholen geeft minstens één Marokkaanse leraar OALT[3]. Op 17 procent van de scholen waar OALT wordt gegeven, is (tenminste) één leraar uit de overige taalgroepen werkzaam (zie tabel 1.3 voor een overzicht van de taalgroepen).
Het aantal aangestelde OALT-leraren per school varieert vanzelfsprekend. Op iets meer dan de helft van de scholen is één leraar voor OALT aangesteld. Bijna een derde van de scholen heeft twee OALT-leraren in dienst. Ruim tien procent van de scholen heeft drie of meer OALT-leraren, met een maximum van acht, aangesteld.

Aanstellingsomvang

OALT-leraren zijn per school aangesteld voor gemiddeld 15,3 lesgebonden uren per week (bron: Regioplanonderzoek). De leraren uit de overige taalgroepen hebben met 9,5 uur gemiddeld echter veel minder lesgebonden uren dan hun Turkse en Marokkaanse collega's, die respectievelijk voor gemiddeld 16 en 17 lesgebonden uren zijn aangesteld.
Veel OALT-leraren hebben een aanstelling op meer dan één school. De bovenstaande cijfers over aanstellingsomvang zeggen dus niet alles over de totale betrekkingsomvang van OALT-leraren. Recente gegevens hierover zijn niet voorhanden. In 1999 was de gemiddelde betrekkingsomvang van OALT-leraren 0,83 FTE, volgens de Integrale Personeelstelling Onderwijs (IPTO) van 1999.

2 Een regressiemodel met het aantal Turkse, Marokkaanse en overige allochtone leerlingen bleek 95 procent van de totale variantie in het aantal OALT-leraren te kunnen verklaren. Het exacte aantal OALT-leraren ligt hoogstwaarschijnlijk tussen 1478 en 1534 (95%-betrouwbaarheidsinterval).

3 Hieronder vallen alleen de Marokkaanse leraren die OALT in het Marokkaans-Arabisch geven. Marokkaanse leraren Berber zijn hier niet bij inbegrepen.

2.2 Taalondersteuning en cultuureducatie

De meeste OALT-leraren worden voor zowel taalondersteuning als cultuureducatie ingezet (zie tabel 2.2). Een veel kleiner percentage van de leraren wordt alleen ingezet op taalondersteuning. Een nog geringer deel is alleen belast met taken op het gebied van cultuureducatie. Op dezelfde wijze als in de vorige paragraaf heeft Regioplan een schatting gemaakt van het aantal OALT-leraren dat taalondersteuning geeft. We schatten dit aantal op ongeveer 1400 OALT-leraren. Omdat van twee van de vier grote steden hierover geen informatie beschikbaar is, zijn we minder zeker van deze schatting dan bij de berekening van het totale aantal OALT-leraren (zie paragraaf 2.1).[4]

Tabel 2.2 Het gemiddelde aantal en gemiddelde percentage OALT-leraren taalondersteuning, cultuureducatie of taalondersteuning & cultuureducatie per gemeente per gemeentegrootte-categorie

	Gemiddeld aantal OALT-leraren taalondersteuning		Gemiddeld aantal OALT-leraren cultuureducatie		Gemiddeld aantal OALT-leraren taalondersteuning & cultuureducatie	
		%		%		%
kleine gemeenten	0,8	61,1	0,1	5,6	0,4	33,3
middelgroot	0,6	26,6	0,2	6,5	1,95	66,9
groot	2,4	25,4	1,7	16,5	7,3	58,1
G4	17,5	14,1	6,0	6,9	111,0	79,0
totaal	1,6	29,9	0,7	9,3	6,0	60,7

Bron: SCP (OALT 2001), bewerking gegevens door Regioplan

Op schoolniveau zien we wat betreft de invulling van OALT als taalondersteuning of cultuureducatie hetzelfde beeld: in tabel 2.3 staat weergegeven op welk percentage scholen voor de verschillende taalgroepen taalondersteuning, cultuureducatie of beide wordt gegeven (bron: Regioplanonderzoek). Het percentage scholen waar alleen cultuureducatie wordt gegeven, is in alle taalgroepen erg klein. Het percentage scholen waar alleen taalondersteuning wordt gegeven is groter, vooral bij Turks en de overige talen. Op de meeste scholen wordt echter zowel taalondersteuning als cultuureducatie gegeven. Dat geldt met name voor OALT aan Turkse en Marokkaanse kinderen.

4 Het regressiemodel met het aantal Turkse, Marokkaanse en overige allochtone leerlingen past zeer goed; het verklaart 99 procent van de totale variantie in het aantal OALT-leraren. Het exacte aantal leraren zou op basis van de regressieanalyse moeten liggen tussen 1380 en 1456 (95%-betrouwbaarheidsinterval). Juist bij de grote steden kunnen echter grotere afwijkingen van het gemiddelde beeld optreden. De betrouwbaarheidsmarges zeggen daarom niet alles.

Tabel 2.3 Taalondersteuning en cultuureducatie in de verschillende taalgroepen (in percentage scholen)

	Turks	Marokkaans	Overige talen
taalondersteuning	28%	15%	33%
cultuureducatie	3%	7%	19%
beide	70%	79%	48%
N	119	76	27

De directieleden van scholen waar geen cultuureducatie (meer) wordt gegeven, is gevraagd naar de reden daarvoor. In de meeste gevallen (58%) blijkt dat de gemeente die keuze heeft gemaakt. Ruim een vijfde van de directieleden (21%) zegt dat er bij kinderen weinig animo is voor cultuureducatie buiten schooltijd. Van negen procent van de scholen zeggen directieleden dat zij taalondersteuning belangrijker vinden dan cultuureducatie en om die reden niet langer cultuureducatie aanbieden. Op één procent van de scholen zijn OALT-leraren niet bereid om buiten schooltijd les te geven.

2.3 Andere onderwijsactiviteiten van OALT-leraren

Door de telefonische diepte-interviews weten we van 24 Turkse en 25 Marokkaanse OALT-leraren of zij naast hun activiteiten als OALT-leraar nog andere activiteiten in het onderwijs hebben. In tabel 2.4 staat vermeld welk aantal leraren welke activiteiten verricht. Het gaat in die tabel niet om functies.

Tabel 2.4 Andere huidige werkzaamheden OALT-leraren in het onderwijs*

	Turks	Marokkaans
groepsleraar	2	1
onderwijsassistent	3	3
andere taken (bijvoorbeeld contactpersoon/tolk)	12	16
nee	8	5
N	24	25

* Het gaat in de tabel om taken, niet om functies. Een OALT-leraar kan bijvoorbeeld niet ook een aanstelling als onderwijsassistent hebben. Een aantal OALT-leraren lijkt echter te ervaren dat zij naast hun OALT-taken ook taken als onderwijsassistent vervult.

Meer dan de helft verricht andere taken naast het werk als OALT-leraar. Dat gaat in een beperkt aantal gevallen om taken als groepsleraar of onderwijsassistent[5]. De meeste andere activiteiten van OALT-leraren staan in dienst van het contact met ouders. Ze fungeren als contactpersoon of tolk tussen de school en allochtone ouders. Ook uit het onderzoek van de

5 Een OALT-leraar kan niet aangesteld zijn als onderwijsassistent. Een aantal OALT-leraren lijkt echter te ervaren dat zij naast OALT-taken ook taken als onderwijsassistent vervult.

inspectie komt naar voren dat een groot deel van de OALT-leraren wordt ingezet als contactpersoon voor ouders van allochtone leerlingen (Inspectie van het Onderwijs, 2001). Sommige leraren zeggen dat ze in dit contact ook de rol van maatschappelijk werker op zich nemen.

2.4 Samenvatting

In Nederland zijn ongeveer 1500 OALT-leraren werkzaam. Ongeveer 1400 van hen, mogelijk iets minder, geven taalondersteuning, al dan niet in combinatie met cultuureducatie. Met betrekking tot de invulling van OALT als taalondersteuning en/of cultuureducatie laat informatie op schoolniveau hetzelfde beeld zien: op bijna alle scholen wordt taalondersteuning gegeven, meestal in combinatie met cultuureducatie. Er zijn bijna geen scholen waar alleen cultuureducatie wordt gegeven. Op die scholen waar geen cultuureducatie meer wordt gegeven, is dat meestal het gevolg van een keuze die de gemeente heeft gemaakt.
Op scholen met OALT zijn gemiddeld ongeveer twee OALT-leraren werkzaam, doorgaans een Turkse en een Marokkaanse leraar. Op meer dan de helft van de scholen is echter één leraar voor OALT aangesteld, bijna een derde van de scholen heeft twee en ruim tien procent heeft drie of meer leraren voor OALT.
Op ongeveer driekwart van de scholen met OALT is tenminste één Turkse OALT-leraar aangesteld. Op iets minder dan 50 procent van de scholen met OALT wordt OALT in Marokkaans-Arabisch gegeven. Op bijna een vijfde van de scholen is een OALT-leraar uit een andere taalgroep werkzaam.
Turkse leraren hebben per school gemiddeld een aanstelling van 16 lesgebonden uren, en Marokkaanse leraren van 17 uur per week. Leraren uit de overige taalgroepen hebben met 9,5 uur gemiddeld per school een kleinere aanstelling dan hun Turkse en Marokkaanse collega's. Recente gegevens over de totale aanstellingsomvang van OALT-leraren zijn niet voorhanden. In 1999 was de gemiddelde totale aanstellingsomvang van OALT-leraren 0,83 FTE.
Een heel klein deel van de Turkse en Marokkaanse OALT-leraren vervult naast OALT taken als groepsleraar of als onderwijsassistent. Wel wordt ongeveer de helft van hen ingezet voor andere taken, die meestal in dienst staan van het contact met ouders. Het gaat daarbij om taken als contactpersoon of tolk tussen de school en de ouders.

3 VRAAG EN AANBOD

In dit hoofdstuk wordt de ontwikkeling in het aanbod van en de vraag naar OALT belicht. We geven daarmee antwoord op de tweede onderzoeksvraag. In de eerste paragraaf schetsen we de ontwikkeling van het aanbod van OALT ten opzichte van OETC. Is het aanbod van OALT gestegen, gelijk gebleven of gedaald ten opzichte van OETC voor het Turks, Marokkaans en overige talen? In paragraaf 3.2 geven we een overzicht van het aantal vacatures voor OALT-leraren in de verschillende taalgroepen. In paragraaf 3.3 behandelen we de verwachtingen van directieleden omtrent de vraag naar OALT in de toekomst. Verwachten zij dat de vraag naar OALT zal stijgen, dalen of hetzelfde zal blijven? In paragraaf 3.4 geven we een korte samenvatting van dit hoofdstuk.

3.1 Het aanbod van OALT ten opzichte van OETC

Op 30 van 190 scholen die hebben meegewerkt aan dit onderzoek werd vóór augustus 1998 OETC gegeven, maar is men inmiddels gestopt met OALT. Dit zijn vaak de wat 'wittere' scholen; ongeveer drie kwart heeft minder dan 25 procent allochtone leerlingen. Er zijn verschillende redenen waarom op deze scholen geen OALT meer wordt gegeven. De meest genoemde reden (door zeven directeuren) is het niet kunnen krijgen van (geschikt) personeel. Daarnaast bestaat er onder leerlingen geen behoefte meer aan OALT, of is het aantal allochtone leerlingen afgenomen (beide genoemd door vijf directeuren). Op enkele scholen waren de OALT-leraren niet bereid om buiten schooltijd les te geven (vier keer genoemd). Twee scholen geven geen OALT meer, omdat het nu verzorgd wordt door andere organisaties (twee keer genoemd).
De meerderheid van de andere 160 scholen antwoordt dat het aantal FTE is gelijk gebleven op de vraag of het aantal FTE voor OALT is gelijk gebleven, gedaald of gestegen ten opzichte van het aantal FTE dat vóór augustus 1998 beschikbaar was voor OETC,. Dat geldt zowel voor OALT Turks en Marokkaans als voor de overige talen (zie tabel 3.1).
Als er sprake is van een daling van het aantal FTE voor OALT ten opzichte van OETC, ligt hieraan in vrijwel alle gevallen een verandering van de leerlingenpopulatie ten grondslag. Het aantal leerlingen uit de betreffende taalgroepen is dan afgenomen ten opzichte van de periode voor augustus 1998. Op drie scholen is het aantal FTE afgenomen doordat er geen cultuureducatie meer wordt aangeboden. Twee van deze scholen kunnen geen leraren vinden voor cultuureducatie. Op de derde school hebben de ouders weinig belangstelling voor OALT na schooltijd.

Tabel 3.1 Percentage scholen waarop het aantal FTE voor OALT ten opzichte van OETC respectievelijk toe- of afgenomen of gelijk is gebleven, uitgesplitst naar taalgroep

	Turks	Marokkaans	Overige talen
gelijk gebleven	69%	62%	57%
toegenomen	12%	8%	5%
afgenomen	8%	11%	14%
gestopt	11%	19%	24%
N	124	79	37

Uit bovenstaande tabel zou de conclusie getrokken kunnen worden dat er sprake is van een lichte afname van OALT ten opzichte van OETC. Het percentage scholen waar sprake is van een afname van het aantal FTE is immers iets groter dan het percentage scholen waarop het aantal FTE is toegenomen. Wanneer we echter kijken naar het aantal FTE dat OALT is toe- of afgenomen ten opzichte van OETC, blijkt er sprake van een lichte toename. De toename in het aantal FTE voor OALT in de verschillende taalgroepen is namelijk sterker dan de afname. Zo is op scholen waar Turks is afgenomen gemiddeld 33 procent minder FTE beschikbaar dan er voor OETC beschikbaar waren. Op scholen waar juist *meer* uren Turks wordt gegeven, gaat het om een gemiddelde toename van 70 procent. Voor Marokkaans-Arabisch gelden vergelijkbare percentages.
De conclusie uit het voorafgaande is dat zich nog geen duidelijke ontwikkeling aftekent. Slechts een beperkt aantal scholen biedt geen OALT meer aan, of alleen nog taalondersteuning, omdat het moeilijk is personeel te vinden of omdat de belangstelling bij leerlingen is afgenomen. Groei of afname lijkt tot nu toe echter in de eerste plaats te worden bepaald door demografische ontwikkelingen. Het is dan ook begrijpelijk dat er op macroniveau nog geen duidelijke trend is.

3.2 Vacatures voor OALT-leraren

Scholen
Van de basisscholen met meer dan 50 procent allochtone leerlingen heeft vijftien procent een vacature voor een OALT-leraar (Inspectie van het Onderwijs, 2001). In het betreffende onderzoek is geen onderscheid gemaakt tussen vacatures voor taalondersteuning of cultuureducatie. Ook is niet bekend voor welke taalgroepen er vacatures zijn en voor hoeveel FTE.
Uit ons eigen onderzoek, dat zowel onder scholen met meer dan 50 procent allochtone leerlingen als onder scholen met minder dan 50 procent allochtone leerlingen is gehouden, heeft ongeveer één op de tien scholen in april 2001 vacatures voor OALT-leraren voor Turks en één op de veertien voor Marokkaanse OALT-leraren. Slechts één van de scholen heeft een vacature voor een OALT-leraar voor een van de overige talen. De vacatures voor Turkse OALT-

leraren omvatten gemiddeld minder uren (12,1 uur) dan de vacatures voor Marokkaanse OALT-leraren (29,5).[1]
Bijna alle scholen met vacatures voor OALT-leraren zijn openbaar of katholiek en gelegen in het zuiden of het westen van het land.

Tabel 3.2 Scholen met OALT in de verschillende taalgroepen met vacatures voor de betreffende taalgroep (in percentages)

	Turks	Marokkaans	Overige talen
Vacature			
ja	11%	7%	3%
nee	89%	93%	97%
N	114	69	29

3.3 Toekomstverwachtingen met betrekking tot de vraag naar OALT

De door Regioplan geïnterviewde directeuren is gevraagd naar hun toekomstverwachting met betrekking tot de vraag naar OALT. Op grond van hun antwoorden (zie tabel 3.3) kan verwacht worden dat de vraag naar OALT per saldo waarschijnlijk zal dalen. De meeste directeuren verwachten weliswaar dat de vraag gelijk zal blijven, maar het aantal directeuren dat een afname verwacht is groter dan het aantal dat een toename van de vraag naar OALT verwacht.

Tabel 3.3 Verwachtingen van directeuren omtrent de ontwikkeling van het aantal uren OALT voor de verschillende taalgroepen (in percentages)

	Turks	Marokkaans	Overige talen
blijft waarschijnlijk gelijk	53%	63%	49%
neemt waarschijnlijk toe	18%	12%	6
neemt waarschijnlijk af	29%	25%	46
N	113	68	33

De verwachting van de directieleden omtrent toe- of afname is meestal gebaseerd op demografische ontwikkelingen. De directieleden die een toename van het aantal uren OALT verwachten, verbinden dat aan een verwachte toename van het aantal allochtone leerlingen. Aan een verwachte afname ligt in veel gevallen de constatering ten grondslag dat het aantal allochtone leerlingen daalt. Dit geldt voor zowel Turks als Marokkaans OALT. Daarnaast

1 In de vorige paragraaf meldden we dat van de 30 scholen in het onderzoek waar momenteel geen OALT meer wordt gegeven dit in zeven gevallen (15%) werd veroorzaakt doordat men geen geschikt personeel kon vinden. Met andere woorden: er zijn niet alleen vacatures voor OALT-leraren op scholen waar OALT gegeven wordt, maar ook op scholen waar momenteel geen OALT wordt gegeven.

wordt een afnemende belangstelling voor OALT als cultuureducatie genoemd als reden voor een verwachte afname van de vraag naar OALT, vooral vanwege het feit dat het onderwijs nu buiten schooltijd plaatsvindt. Een tweetal directieleden noemt de slechte kwaliteit van de Marokkaanse OALT-leraren als reden voor de verwachting dat het aantal uren OALT Marokkaans zal afnemen. Enkele directieleden noemen de toenemende integratie van Turkse ouders en het feit dat steeds meer van hen een goede opleiding hebben gehad als reden voor de verwachting dat de behoefte aan OALT Turks zal dalen. Drie directieleden verwachten dat het aantal uren OALT zal afnemen door de onduidelijkheden die er momenteel rond OALT bestaan. Er is met betrekking tot de verwachtingen van directieleden geen duidelijk verband met de regio waarin de school is gelegen, of de denominatie van de school.

Voor OALT in de andere talen wordt in vergelijking met OALT Turks en OALT Marokkaans relatief vaker verwacht dat het aantal uren zal afnemen. Door het kleine aantal interviews dat betrekking heeft gehad op een andere taal, kan geen verband worden gelegd tussen de verwachtingen omtrent het aantal uren OALT enerzijds en de denominatie van de scholen, het aantal allochtone leerlingen en de regio waarin de scholen gelegen zijn anderzijds. De redenen voor een verwachte toename of afname zijn dezelfde als eerder genoemd voor OALT Turks en OALT Marokkaans.

3.4 Samenvatting

De meeste scholen die in het verleden OETC aanboden, bieden nu OALT aan. Het aantal FTE voor OALT is meestal gelijk gebleven aan het aantal FTE OETC dat voor de invoering van OALT beschikbaar was. Indien het aantal FTE op een school voor OALT is toe- of afgenomen, is dat meestal het gevolg van een veranderde leerlingpopulatie: een stijging dan wel daling van het aantal allochtone leerlingen.
Tien procent van de scholen had op het moment van het interview een vacature voor een Turkse, en zeven procent voor een Marokkaanse OALT-leraar. Drie procent van de scholen was op zoek naar een OALT-leraar in een andere taalgroep.
Op grond van de toekomstverwachtingen van de directeuren verwachten we dat de vraag naar OALT waarschijnlijk zal dalen De meeste directieleden verwachten dat de vraag gelijk zal blijven, een klein deel verwacht een toename van de vraag en een iets groter deel verwacht een afname. De verwachtingen van directieleden omtrent een toe- of afname zijn meestal gebaseerd op demografische ontwikkelingen; een toe- of afname van het aantal allochtone leerlingen. Daarnaast wordt als reden voor een verwachte afname de afnemende belangstelling voor cultuureducatie genoemd, met name doordat die nu buiten schooltijd plaats vindt. Ook door de toenemende integratie van allochtone ouders en het feit dat een

steeds groter deel van hen goed is opgeleid verwachten sommige directeuren dat er in de toekomst minder behoefte aan OALT zal zijn.

4 KWALIFICATIES

In dit hoofdstuk beantwoorden we de onderzoeksvragen met betrekking tot de kwalificaties van OALT-leraren. Omdat de resultaten uit de verschillende onderzoeken op dit punt vrij sterk van elkaar verschillen, worden deze in afzonderlijke paragrafen gepresenteerd. In paragraaf 4.1 beschrijven we de kwalificaties van OALT-leraren volgens de directieleden uit ons onderzoek. We maken daarbij een onderscheid tussen de leraren uit de verschillende taalgroepen: Turks, Marokkaans en de overige taalgroepen.
In paragraaf 4.2 beantwoorden we de vraag naar de kwalificaties van OALT-leraren op basis van de informatie van OALT-leraren zelf, verkregen uit ons eigen onderzoek.
In paragraaf 4.3 worden de resultaten inzake de bevoegdheden van OALT-leraren uit het onderzoek van de Inspectie en het SCP-onderzoek beschreven.
In paragraaf 4.4 geven we een korte samenvatting van de verschillende bevindingen in dit hoofdstuk.

4.1 Kwalificaties volgens directies

Kwalificatie-eisen
De kwalificatie-eisen die aan OALT-leraren en voorheen OETC-leraren gesteld worden, zijn in de loop der jaren herhaaldelijk veranderd. Zo waren er tot 1985 geen eenduidige kwalificatie-eisen voor OETC-leraren. Op aanvraag werden individuele bevoegdheidsverklaringen, ook wel permanente ontheffingen genoemd, afgegeven. Deze categorie leraren behield overgangsrechtelijk de bevoegdheid OETC toen in 1985 de Wet op het Basisonderwijs (WBO) in werking trad. Met de inwerkingtreding van de WBO werden op aanvraag tijdelijke, twee jaar geldende bevoegdheidsverklaringen afgegeven, mits in eigen land een lerarenopleiding lager onderwijs was afgerond. De verklaring werd afgegeven onder voorwaarde dat binnen twee jaar het diploma van de applicatiecursus OETC zou worden behaald[1]. Leraren wier bevoegdheid van na 1985 dateert, hebben dus met goed gevolg de applicatiecursus OETC gevolgd. Vanaf februari 1995 kan de bevoegdheid OETC worden verkregen als men én het diploma van de applicatiecursus eigen taal en cultuur behaalt én aantoont de Nederlandse taal te beheersen door het bezit van één van de daartoe aangewezen bewijzen, genoemd in het Bevoegdhedenbesluit WPO. Er is inmiddels een wetsvoorstel ingediend om deze laatstgenoemde kwalifi-

1 Er zijn in de loop der jaren verschillende applicatiecursussen gegeven: een algemene applicatiecursus OETC en enkele specifieke applicatiecursussen met elk hun eigen doelgroep. Het diploma dat voor deze cursussen werd behaald, was steeds het diploma OETC van de applicatiecursus. Daarnaast bestond de "applicatiecursus volledig bevoegd onderwijzer voor buitenlandse onderwijsgevenden". Op grond van het laatstgenoemde diploma is men gekwalificeerd als volledig bevoegd onderwijzer én als leraar OETC.

catie-eis ook van toepassing te laten zijn op OALT-leraren die taalondersteuning geven en die al vóór februari 1995 hun bevoegdheid kregen.
Met het in werking treden van de wet OALT zijn ook eisen geformuleerd voor leraren die lesgeven in één van de nieuwe taalgroepen. Zij moeten over andere kwalificaties beschikken dan OALT-leraren uit de 'oude' taalgroepen. Leraren in de 'oude' taalgroepen zijn voornamelijk afkomstig uit de wervingslanden rond de Middellandse Zee[2] en de Molukken. Nieuwe taalgroepen zijn bijvoorbeeld de talen van Afrikaanse en Aziatische vluchtelingen (zoals Somalisch, Farsi, Urdu et cetera). Om een tijdelijke bevoegdheid te verkrijgen, moeten leraren van een nieuwe taalgroep: a) een bewijs hebben van bevoegdheid tot het geven van onderwijs in het land van herkomst of een opleiding op of vergelijkbaar met een Nederlandse HBO-opleiding en b) het diploma NT2 volgens programma II of een ander bewijs van bekwaamheid in de Nederlandse taal volgens de WPO.
Omdat in ons onderzoek niet duidelijk is geworden van wanneer de bevoegdheid van OALT-leraren dateert, beperken we ons in de presentatie van de onderzoeksgegevens tot een overzicht van de kwalificaties waarover OALT-leraren volgens directieleden beschikken. Wij doen daarmee geen uitspraken over het aantal OALT-leraren dat al dan niet bevoegd is.

Turkse en Marokkaanse OALT-leraren met een applicatiecursus

Een groot deel van de OALT-leraren zou het diploma moeten hebben van een applicatiecursus; hetzij van de applicatiecursus eigen taal en cultuur, hetzij van de applicatiecursus volledig bevoegd onderwijzer voor buitenlandse onderwijsgevenden. In tabel 4.1 is weergegeven welk percentage Turkse en Marokkaanse OALT-leraren aan deze eis voldoet.

Tabel 4.1 Turkse en Marokkaanse OALT-leraren met een applicatiecursus (volgens directie, in percentages)

	Turks	Marokkaans
eigen taal en cultuur	35,7%	30,4%
volledig bevoegd onderwijzer	6,1%	11,6%
beide	19,1%	27,5%
geen van beide	26,1%	15,9%
onbekend	13,0%	14,5%
N	115	69

Een groot deel van de Turkse en Marokkaanse OALT-leraren blijkt inderdaad een applicatiecursus met goed gevolg te hebben afgerond. Niet alle OALT-leraren beschikken echter volgens directieleden over een dergelijke kwalificatie. Die groep is met name onder de Turkse OALT-leraren vrij groot. Dit zou leraren kunnen betreffen van wie de bevoegdheid al van

2 Het betreft Griekenland, Italië, voormalig Joegolavië, Kaapverdië, Marokko, Portugal, Spanje, Tunesië en Turkije.

voor 1985 dateert. Ruim 10 procent van de directieleden weet overigens niet of een OALT-leraar beschikt over het diploma van een applicatiecursus.

Turkse en Marokkaanse OALT-leraren met een NT2 diploma

Een deel van de OALT-leraren, namelijk het deel dat na februari 1995 bevoegd is geworden, zou op dit moment de beschikking moeten hebben over een diploma NT2 of een gelijkwaardig diploma. De plannen om deze eis tevens van toepassing te laten zijn op de OALT-leraren die taalondersteuning geven, ook op degenen die vóór februari 1995 bevoegd zijn geworden, zijn in een vergevorderd stadium. In verband met eventuele aanspraken op wachtgeld in de nabije toekomst, als gevolg van het invoeren van die kwalificatie-eis, is het van belang inzicht te hebben in het aantal OALT-leraren dat momenteel over een dergelijk diploma beschikt (zie tabel 4.2).

Tabel 4.2 Turkse en Marokkaanse OALT-leraren met een diploma NT2 of een gelijkwaardig diploma (volgens directie, in percentages)

	Turks	Marokkaans
wel een diploma	53,0%	52,2%
geen diploma	21,7%	18,8%
onbekend	25,2%	29,0%
N	115	69

Omdat een vrij groot deel, namelijk ruim een kwart, van de directieleden niet weet of de OALT-leraren die bij hen aan school werkzaam zijn, beschikken over een diploma NT2 of een gelijkwaardig diploma, wordt geen eenduidig antwoord op deze vraag verkregen[3]. Duidelijk is dat de helft van de Turkse en de Marokkaanse OALT-leraren wel beschikt over een diploma NT2, of een gelijkwaardig diploma. Ongeveer een vijfde van de Turkse en de Marokkaanse OALT-leraren beschikt volgens de directie nog niet over een dergelijk diploma. Veel directeuren weten niet of de OALT-leraar het gevraagde diploma heeft behaald. Mogelijk ligt het percentage leraren zonder diploma dus nog hoger.

Van de Turkse OALT-leraren die geen NT2-diploma hebben, of waarvan onbekend is of zij over een dergelijk diploma beschikken, heeft 74 procent wel een of meer cursussen gevolgd op het gebied van de Nederlandse taal. Bij de Marokkaanse OALT-leraren gaat het om 73 procent. We weten niet welke cursussen het precies betreft en om welke redenen deze niet met succes zijn afgesloten.

3 Ongeveer de helft van deze directeuren weet niet welke toetsonderdelen OALT-leraren hebben behaald van hetzij de toets 'Nederlands als Tweede Taal voor OALT-leraren" van het CITO, hetzij het "Staatsexamen Nederlands als Tweede Taal volgens Programma II". Deze leraren hebben tenminste één van de toetsonderdelen van bovengenoemde programma's wél behaald.

OALT-leraren uit de overige taalgroepen met een NT2 diploma

In tabel 4.3 is weergegeven welk percentage van de leraren uit de overige taalgroepen een diploma NT2 heeft. De meerderheid van deze leraren beschikt over een dergelijk diploma. Ruim een kwart van de leraren uit de oude taalgroepen heeft echter nog geen diploma NT2. Voor de leraren uit de nieuwe taalgroepen is dat nog geen vijf procent. Ook voor deze groepen geldt echter dat directieleden niet altijd op de hoogte zijn van de behaalde dipoma's.

Tabel 4.3 OALT-leraren uit de overige taalgroepen met een diploma NT2 of een gelijkwaardig diploma (volgens directie, in percentages)

	Oud	Nieuw
Wel een diploma	57,1%	77,3%
Geen diploma	28,6%	4,5%
Onbekend	14,3%	18,2%
N	14	22

4.2 Kwalificaties volgens de OALT-leraren

In het Regioplanonderzoek zijn naast de directieleden nog 49 Turkse en Marokkaanse OALT-leraren geïnterviewd. Aan deze OALT-leraren is gevraagd welke opleidingen zij met goed gevolg hebben afgerond. In tabel 4.4 is het hoogste opleidingsniveau weergegeven dat is behaald in het land van herkomst of in Nederland. Verder staat vermeld welke cursussen voor OALT zijn gevolgd.

Vrijwel alle OALT-leraren hebben in het land van herkomst een opleiding gevolgd op HBO- of universitair niveau. Dit betreft meestal een lerarenopleiding. Veel Marokkaanse leraren hebben de opleiding 'Bi-langue' gevolgd, waarmee ze Arabisch en Frans kunnen geven. Slechts enkele leraren hebben in Nederland een opleiding gevolgd. Dat betreft vaak een lerarenopleiding. Er zijn vrijwel geen OALT-leraren die in Nederland een ander type diploma hebben behaald.

Meer dan de helft van de leraren heeft een NT2-cursus gevolgd. Alle Marokkaanse leraren zeggen een applicatiecursus te hebben gevolgd. Vijf van de 24 Turkse leraren hebben dit niet gedaan.

Tabel 4.4 Kwalificaties OALT-leraren (volgens OALT-leraren, absoluut)

	Turks	Marokkaans
In het land van herkomst (hoogste niveau)		
hoger beroepsonderwijs	18	14
universiteit	5	11
N	24	25
In Nederland (hoogste niveau)		
geen opleiding	18	20
voortgezet onderwijs	0	1
hoger beroepsonderwijs	6	4
universiteit	0	0
N	24	25
Cursussen in Nederland		
applicatiecursus	19	25
NT2 opleiding	15	16
N	24	25

Als we afgaan op de informatie van de leraren zelf, is het beeld met betrekking tot hun kwalificaties rooskleuriger dan wanneer we alleen de informatie van directieleden uit ons onderzoek in aanmerking nemen. De discrepantie tussen de informatie van directie en leraren heeft voornamelijk betrekking op de gevolgde applicatie-cursussen. Deze discrepantie kan misschien gedeeltelijk verklaard worden uit onwetendheid bij de directie. Het is denkbaar dat een deel van de directeuren niet goed op de hoogte is van de cursussen die OALT-leraren hebben gedaan, te meer daar die al geruime tijd geleden kunnen hebben plaatsgehad. Het vrij grote aantal directieleden dat zegt onbekend te zijn met de behaalde kwalificaties van OALT-leraren, bevestigt dat.

4.3 Bevoegde OALT-leraren volgens onderzoek van het SCP en de Inspectie

Het SCP heeft in haar onderzoek bij de gemeenten gevraagd naar het aantal OALT-leraren dat bevoegd is. Bijna een kwart van de 121 gemeenten die de vraag hebben beantwoord, kan geen informatie geven over de bevoegdheden van OALT-leraren[4]. In deze met name grote gemeenten (waaronder de G4) is echter zo'n twee derde van de OALT-leraren werkzaam. De informatie van de gemeenten die wel inzage kunnen geven over de bevoegdheden van OALT-leraren heeft slechts betrekking op ongeveer een derde van de OALT-leraren. Van deze groep is volgens de gemeenten ruim een kwart bevoegd als groepsleerkracht, is bijna twee derde bevoegd OALT-leerkracht, is zeven procent niet bevoegd maar volgt wel een opleiding en is twee procent niet bevoegd en volgt evenmin een opleiding. Van vijf procent van de leraren in deze gemeenten is niet bekend wat hun bevoegdheden zijn.

4 Deze aantallen zijn verkregen door Regioplan na bewerking van de data van het SCP.

Volgens de gegevens van het SCP zou dus zo'n 90 procent van de OALT-leraren als zodanig bevoegd zijn (degenen met een bevoegdheid als groepsleerkracht en degenen met een OALT-bevoegdheid).
De gegevens van de Inspectie over de bevoegdheden van OALT-leraren zijn nog positiever dan de gegevens van het SCP. Volgens dit onderzoek voldoet slechts een à twee procent niet aan de eisen en zouden dus vrijwel alle OALT-leraren bevoegd zijn (Inspectie van het Onderwijs 2001, p. 72).

4.4 Samenvatting

Een vijfde tot een kwart van de Marokkaanse en Turkse OALT-leraren heeft geen applicatiecursus gevolgd. Het zou kunnen zijn dat deze leraren door het moment waarop zij hun bevoegdheid hebben verkregen ook niet aan die eis hoefden te voldoen. Omdat geen informatie voor handen is over de datum waarop de verschillende OALT-leraren hun bevoegdheid hebben verkregen, is dat echter niet duidelijk.
Aan OALT-leraren die na februari 1995 hun bevoegdheid hebben gehaald is de eis gesteld dat zij beschikken over een diploma NT2 of een ander bewijs van bekwaamheid van de Nederlandse Taal volgens het Bevoegdhedenbesluit WPO. Er bestaan vergevorderde plannen om deze eis in de nabije toekomst tevens van toepassing te laten worden op OALT-leraren die taalondersteuning geven, ook op degenen die al vóór februari 1995 hun bevoegdheid hebben verkregen. OALT-leraren die niet over een diploma NT2 beschikken op het moment dat die kwalificatie-eis van kracht wordt, zullen dan misschien aanspraak gaan maken op wachtgeld. Over hoeveel OALT-leraren dat betreft, ontstaat geen eenduidig beeld doordat ruim een kwart van de directieleden niet weet of de OALT-leraren die aan hun school werkzaam zijn, beschikken over een dipoma NT2 of een gelijkwaardig diploma. Het percentage leraren dat niet aan die eis voldoet, is volgens de directeuren ten minste 20 procent van het totale aantal Turkse en de Marokkaanse OALT-leraren. Onder de OALT-leraren uit de overige taalgroepen ligt dit percentage lager.
Onderzoek van het SCP en de Inspectie wijst uit dat momenteel respectievelijk 90 en 98 procent van de OALT-leraren bevoegd is.

5 INZETBAARHEID EN ZIEKTEVERZUIM

In dit hoofdstuk beantwoorden we de onderzoeksvragen die de inzetbaarheid van OALT-leraren in kaart brengen. In paragraaf 5.1 beschrijven we het oordeel van directieleden over de inzetbaarheid van OALT-leraren. Daarbij komen de beoordeling van het Nederlands en de pedagogisch-didactische kwaliteiten van de OALT-leraren aan bod. Ook de resultaten uit onderzoek van de Inspectie en van de KPC-groep worden besproken. In paragraaf 5.2 beschrijven we het oordeel van OALT-leraren zelf met betrekking tot hun inzetbaarheid op de arbeidsmarkt. In paragraaf 5.3 bespreken we het ziekteverzuim onder OALT-leraren. Ten slotte vatten we de bevindingen uit dit hoofdstuk samen en trekken we conclusies met betrekking tot de inzetbaarheid van OALT-leraren (5.4).

5.1 De inzetbaarheid van OALT-leraren volgens directieleden

Een aantal zaken is van belang bij de inzetbaarheid van OALT-leraren: hun beheersing van het Nederlands en hun pedagogisch-didactische kwaliteiten. Directieleden hebben hun oordeel gegeven op deze punten. We geven de resultaten voor de verschillende taalgroepen weer.

Beoordeling van de beheersing van de Nederlandse Taal

Het oordeel van directieleden met betrekking tot de beheersing van het Nederlands van Turkse en Marokkaanse OALT-leraren op verschillende punten staat in tabel 5.1a weergegeven. In tabel 5.1b staat het oordeel van de directieleden met betrekking tot de beheersing van het Nederlands van OALT-leraren uit andere taalgroepen vermeld. De vraagstelling is ontleend aan het recent verricht onderzoek van de Inspectie (2001).

Het Nederlands van ongeveer een vijfde van de leerkrachten wordt als onvoldoende beoordeeld voor het geven van cultuureducatie. Een derde van de OALT-leraren beheerst het Nederlands volgens directieleden onvoldoende voor ondersteuning van lessen Nederlandse Taal. Dat betekent overigens niet dat deze leraren onvoldoende Nederlands zouden beheersen om taalondersteuning te geven. Taalondersteuning kán namelijk wel zijn ingevuld als ondersteuning van de lessen Nederlandse Taal, maar kan ook zijn ingevuld als bijvoorbeeld ondersteuning van rekenlessen. Er zijn weinig directeuren die de OALT-leraar als groepsleraar voor de klas zien staan.

Marokkaanse OALT-leraren worden door een groter deel van de directieleden positief beoordeeld op het punt van taalbeheersing dan Turkse OALT-leraren. OALT-leraren uit de overige taalgroepen worden op de meeste punten nog positiever beoordeeld met betrekking tot de beheersing van het Nederlands dan hun Marokkaanse collega's.

Tabel 5.1a Het percentage directieleden dat de beheersing van het Nederlands van OALT-leraren positief beoordeelt

	Turks	Marokkaans
Voldoende voor dagelijkse mondelinge communicatie in het team	71,4% (n=112)	84,1% (n=69)
Mondeling voor OALT als cultuureducatie	74,5% (n=106)	84,1% (n=67)
Mondeling voor ondersteuning van lessen Nederlandse Taal	60,8% (n=102)	70,6% (n=34)
Mondeling om onderwijs te kunnen geven als groepsleraar	18,0% (n=111)	34,9% (n=63)
Schriftelijk voor de overdracht van schoolse zaken	55,8% (n=104)	60,9% (n=64)

Tabel 5.1b Het percentage directieleden dat de beheersing van het Nederlands van OALT-leraren uit de overige taalgroepen positief beoordeelt

	Oude taalgroepen	Nieuwe taalgroepen
Voldoende voor dagelijkse mondelinge communicatie in het team	77% (n=13)	91% (n=21)
Mondeling voor OALT als cultuureducatie	92% (n=13)	95% (n=21)
Mondeling voor ondersteuning van lessen Nederlandse Taal	60% (n=10)	60% (n=20)
Mondeling om onderwijs te kunnen geven als groepsleraar	23% (n=13)	48% (n=21)
Schriftelijk voor de overdracht van schoolse zaken	55% (n=11)	67% (n=21)

Wanneer de gegevens uit tabel 5.1a en 5.1b vergeleken worden met die uit tabel 4.2 en 4.3 valt een aantal zaken op. Ondanks het feit dat ongeveer de helft van de OALT-leraren over een diploma NT2 beschikt, wordt van een veel groter percentage OALT-leraren gesteld dat zij het Nederlands voldoende beheerst voor zaken als de dagelijkse mondelinge communicatie in het team, OALT als cultuureducatie en de ondersteuning van lessen Nederlandse Taal. Voor het voldoende beheersen van het Nederlands op deze punten is het hebben van een NT2-diploma dus kennelijk geen noodzakelijke vereiste. Daarnaast is er een discrepantie tussen het percentage leraren dat over een diploma NT2 beschikt en het percentage leraren dat volgens directeuren het Nederlands voldoende beheerst om mondeling onderwijs te kunnen geven als groepsleraar. Een diploma NT2 is daarmee volgens directieleden geen garantie dat OALT-leraren het Nederlands zodanig beheersen dat zij als groepsleraar zouden kunnen functioneren.

Bovenstaande resultaten leveren een veel minder rooskleurig beeld op dan het recente onderzoek van de Inspectie (2001, p. 72). Volgens het Inspectie-onderzoek beheerst 90 procent van de Marokkaanse en 82 procent van de Turkse OALT-leraren het Nederlands voldoende om de lessen Nederlandse Taal te ondersteunen. Dit verschil met ons onderzoek kan niet

verklaard worden uit de samenstelling van de steekproef. Ook als we onze gegevens apart analyseren voor scholen die vergelijkbaar zijn met de responsgroep van de Inspectie (namelijk scholen met meer dan 50 procent allochtone leerlingen), blijven er grote verschillen bestaan. Een mogelijke verklaring voor het verschil is dat directeuren terughoudend zijn om negatief over de beheersing van het Nederlands van OALT-leraren te rapporteren aan de Inspectie. Bovendien zijn in het onderzoek van de Inspectie de vragenlijsten ingevuld door een directielid tezamen met een OALT-leraar. Het is niet onwaarschijnlijk dat wanneer een directeur alleen de vragen had beantwoord, deze zich vrijer had gevoeld de vragen negatiever te beantwoorden.
Er zijn overigens niet alleen verschillen tussen ons onderzoek en dat van de Inspectie, maar ook overeenkomsten. Zo is een opvallende overeenkomst tussen beide onderzoeken dat Marokkaanse leraren wat betreft hun beheersing van het Nederlands positiever worden beoordeeld dan Turkse leraren.

In onderzoek van de KPC-groep (Visser en Van Antwerpen, 2000) wordt het onvoldoende beheersen van het Nederlands een belangrijk knelpunt in het geven van taalondersteuning genoemd. Volgens dit onderzoek vindt 47,5 procent van de respondenten (bijna alle directeur of adjunct-directeur) dat de OALT-leraren onvoldoende Nederlands spreken om taalondersteuning te kunnen geven. De resultaten uit dit onderzoek zijn dus nog negatiever dan de resultaten uit ons onderzoek. Helemaal vergelijkbaar zijn de percentages echter niet, gezien de iets andere vraagstelling. Bovendien is de responsgroep in het KPC-onderzoek aanzienlijk kleiner en wat minder representatief dan de responsgroep in het Regioplan-onderzoek.

Beoordeling van de pedagogisch-didactische kwaliteiten
In tabel 5.2a en 5.2b staat het percentage weergegeven van directieleden die de pedagogisch-didactische kwaliteiten van OALT-leraren positief beoordelen. De resultaten laten hetzelfde beeld zien als de resultaten met betrekking tot de beheersing van het Nederlands: OALT-leraren worden weliswaar in meerderheid geschikt geacht voor hun huidige taken, maar niet om groepsleraar te worden. Ongeveer drie kwart van de OALT-leraren heeft daarvoor volgens de directie onvoldoende pedagogisch-didactische kwaliteiten. Zo'n 25 procent van de OALT-leraren heeft volgens de directieleden te weinig pedagogisch-didactische kwaliteiten voor het geven van ondersteuning van lessen Nederlandse Taal. Dit wil overigens niet per se zeggen dat deze leraren over onvoldoende pedagogisch-didactische kwaliteiten beschikken voor het geven van taalondersteuning, omdat taalondersteuning vele vormen aan kan nemen en niet noodzakelijkerwijs de vorm van ondersteuning van lessen Nederlandse Taal heeft.
Met betrekking tot de pedagogisch-didactische kwaliteiten is er nauwelijks verschil tussen de beoordeling van Marokkaanse en Turkse leraren en OALT-leraren uit de overige taalgroepen.

Tabel 5.2a Het percentage directieleden dat de pedagogisch-didactische kwaliteiten van Turkse en Marokkaanse OALT-leraren positief beoordeelt

	Turks	Marokkaans
Voldoende om OALT als cultuureducatie te geven	83,7% (n=104)	82,8% (n=64)
Voldoende om lessen Nederlandse Taal te ondersteunen	75,2% (n=109)	71,4% (n=63)
Voldoende om onderwijs te kunnen geven als groepsleraar	24,8% (n=109)	38,3% (n=60)

Tabel 5.2b Het percentage directieleden dat de pedagogisch-didactische kwaliteiten van OALT-leraren uit de overige taalgroepen positief beoordeelt

	Oude taalgroepen	Nieuwe taalgroepen
Voldoende om OALT als cultuureducatie te geven	92% (n=12)	90% (n=20)
Voldoende om lessen Nederlandse Taal te ondersteunen	75% (n=12)	67% (n=18)
Voldoende om onderwijs te kunnen geven als groepsleraar	33% (n=9)	50% (n=20)

5.2 De inzetbaarheid van OALT-leraren volgens henzelf

Bijna alle OALT-leraren zijn ontevreden over hun huidige werk. Van de Marokkaanse leraren voelt twee derde zich niet prettig in de huidige situatie, de Turkse leraren zijn allemaal ontevreden.

Tabel 5.3 Tevredenheid responsgroep OALT-leraren

	Turks	Marokkaans
zeer tevreden	0	2
tevreden	0	7
ontevreden	10	11
zeer ontevreden	14	5
Totaal	24	25

De veranderde omstandigheden waaronder OALT-leraren hun werk moeten doen, vormen de voornaamste reden voor de onvrede. Zo is, doordat OALT als cultuureducatie nu buiten schooltijd wordt gegeven, de motivatie onder leerlingen drastisch afgenomen. Ze willen in die tijd liever andere dingen doen, want ze hebben al genoeg verplichtingen buiten schooltijd, zoals de koranlessen bij de moskee. Leerlingen verzuimen dan ook meer dan vroeger en voor zover ze wel aanwezig zijn, geven ze weinig blijk van motivatie. De leraren die wel tevreden zijn, hebben veelal afspraken kunnen maken over gunstige lestijden, zodat de leerlingen gemotiveerd blijven.

Bij OALT als taalondersteuning gelden andere bezwaren. Veel OALT-leraren die taalondersteuning geven, vinden dat ze hun autonomie kwijt zijn. Hoewel ze gelijkwaardig heten te zijn aan de groepsleraar, vinden ze de onderlinge rolverdeling niet gelijkwaardig. De groepsleraar bepaalt het programma, OALT staat in dienst daarvan en heeft dus een ondergeschikte positie. De tevreden leraren stellen daar tegenover dat ze overtuigd zijn van het nut van hun werk: de kinderen hebben zichtbaar profijt van de taalondersteuning. Over de waardering die OALT-leraren krijgen binnen het schoolteam verschillen de meningen. Een deel vindt dat er goed onderling contact is en dat de communicatie is verbeterd, terwijl andere leraren zeggen dat ze niet behandeld worden als volwaardig teamlid. Hoewel er meer communicatie is met de andere teamleden dan voorheen, vinden deze leraren dat ze niet worden aangesproken op hun professionaliteit als leraar.
Wat betreft de beheersing van het Nederlands zijn sommige OALT-leraren het eens met de directie dat ze hierin tekort schieten. Ondanks de gevolgde nascholingscursussen vinden zij dat hun beheersing van Nederlands onvoldoende is. Aan de eigen pedagogisch-didactische kwaliteiten wordt echter niet getwijfeld. Dit is begrijpelijk, want bijna alle OALT-leraren hebben in Turkije of Marokko een lerarenopleiding gevolgd (zie hoofdstuk 4.2).
Ontevredenheid is voor de meeste OALT-leraren geen aanleiding om ander werk te zoeken. Van de Turkse leraren – die in meerderheid zeer ontevreden zijn – is er slechts één die ander werk zoekt (zie tabel 5.4).

Tabel 5.4 Ontevreden OALT-leraren op zoek naar ander werk

Bent u op zoek naar ander werk?	Turks	Marokkaans
ja	1	6
nee	23	10
Totaal	24	16

De verklaring hiervoor is dat verreweg de meeste leraren volledig georiënteerd zijn op werken in het onderwijs. Bijna allemaal hebben ze een lerarenopleiding gevolgd en bovendien heeft de meerderheid uitsluitend werkervaring in het onderwijs. Tabel 5.5 maakt dit duidelijk.

Tabel 5.5 Andere werkervaring OALT-leraren

	Turks	Marokkaans
In het onderwijs		
in Nederland	3	3
in het land van herkomst	19	21
Totaal	24	25
Buiten het onderwijs		
in Nederland	6	1
in het land van herkomst	3	1
Totaal	24	25

Bijna alle leraren hebben voorafgaand aan hun werk als OALT-leraar in hun land van herkomst als leraar gewerkt. Andere functies binnen het Nederlandse onderwijs komen weinig voor. Enkele Turkse leraren hebben wel ervaring buiten het onderwijs, maar dan in beroepen die niet bij hun opleidingsniveau passen, zoals fabrieksarbeider, of in onbetaalde functies.
Als OALT-leraren noodgedwongen ander werk zouden moeten zoeken, wat zouden ze dan willen doen? De meerderheid van zowel Turkse als Marokkaanse leraren ziet het onderwijs als enige optie. Veel Marokkaanse leraren zouden wel in het voortgezet onderwijs willen werken, als leraar Frans of Arabisch. Als leraar 'Bi-langue' (Arabisch/Frans) zijn ze daarvoor ook opgeleid. Als alternatief buiten het onderwijs wordt door enkelen een functie bij de overheid genoemd, bij voorkeur op het terrein van jeugd en onderwijs. Anderen hebben een voorkeur voor de welzijnssector, bijvoorbeeld als maatschappelijk werker.
De OALT-leraren zijn er allerminst zeker van of het ook gaat lukken om ander werk te vinden. Vooral de Turkse leraren zijn pessimistisch; de meesten denken dat het heel moeilijk zal worden.

Tabel 5.6 Kansen op werk volgens OALT-leraren

	Turks	Marokkaans
Naar wat voor werk zou u op zoek gaan?*		
onderwijs	23	18
ander werk	7	4
niets	0	3
Totaal	24	25
* meer dan één antwoord mogelijk		
Hoe moeilijk is het om dit werk te vinden?		
heel moeilijk	14	3
moeilijk	4	8
niet moeilijk, niet makkelijk	2	5
makkelijk	3	3
heel makkelijk	0	0
weet niet/geen antwoord	1	6
Totaal	24	25

De leraren die weinig problemen verwachten bij het vinden van werk, verwijzen naar de huidige situatie op de arbeidsmarkt. Er zijn genoeg vacatures in het onderwijs om aan de slag te kunnen komen. Voor de leraren die wel problemen verwachten, heeft dat in de eerste plaats te maken met hun leeftijd. Vooral Turkse leraren noemen dit als reden voor hun pessimisme. Enkele leraren zeggen dat hun taalvaardigheid onvoldoende is, weer anderen dat er betere mogelijkheden voor omscholing zouden moeten komen.

5.3 Ziekteverzuim

Vooralsnog waren er geen landelijke gegevens beschikbaar over het ziekteverzuim van OALT-leraren. In het rapport van de Algemene Rekenkamer wordt vermeld dat deskundigen in het veld het ziekteverzuimpercentage onder OALT-leraren schatten op 40 procent. Om betrouwbare informatie te verkrijgen over het ziekteverzuim van OALT-leraren zijn daarover in ons onderzoek een aantal vragen gesteld.

De meeste OALT-leraren hebben zich in het schooljaar 2000-2001 tenminste één keer ziek gemeld. Het gaat om 61 procent van de Turkse leraren, 74 procent van de Marokkaanse leraren en 47 procent van de OALT-leraren uit de overige taalgroepen. Het aantal keren dat deze leraren zich ziek hebben gemeld loopt uiteen van 1 keer tot 30 keer in het schooljaar 2000-2001. Gemiddeld hebben Turkse leraren zich 1,93 keer en Marokkaanse leraren zich 2,03 keer ziek gemeld[1]. Dat is vaak in vergelijking met het aantal keren dat leraren in het basisonderwijs zich in 1999 gemiddeld ziek hebben gemeld, namelijk 1,04 keer. Dit geldt te meer daar op het moment van onderzoek het schooljaar nog niet was afgelopen en de uiteindelijke meldingsfrequentie van de OALT- leraren dus naar alle waarschijnlijkheid hoger zal zijn. De leraren uit de overige taalgroepen hebben zich iets minder vaak ziek gemeld, namelijk 0,94 keer. Zij zitten daarmee rond het gemiddelde van leraren in het basisonderwijs.

De gemiddelde ziekteduur per ziektemelding in het schooljaar 2000-2001 was op het moment van de interviews voor de Turkse leraren 18,4 dagen, voor de Marokkaanse leraren 21,4 en voor de leraren uit de overige taalgroepen 35,2 dagen. De gemiddelde verzuimduur van onderwijzend personeel in het basisonderwijs in 1999 was 22 dagen. Daarmee kan echter moeilijk een vergelijking worden gemaakt omdat het schooljaar op het moment van het interview nog ongeveer twee maanden zou duren.

Het gemiddelde ziekteverzuim van al het onderwijzend personeel was in 1999 8,65 procent (Diepeveen & Van der Ploeg, 2000). Uit de hierboven vermelde gegevens over de meldingsfrequentie en de gemiddelde ziekteduur kan worden afgeleid dat het gemiddeld ziekteverzuim van OALT-leraren daar ruim boven ligt. De gemiddelde ziekteduur onder de OALT-leraren ligt iets boven het landelijk gemiddelde, maar de meldingsfrequentie is ongeveer twee keer zo hoog. De eerdergenoemde schatting van 40 procent deskundigen in het rapport van de Rekenkamer lijkt echter overdreven. Het ziekteverzuimpercentage van de OALT-leraren gaat vermoedelijk richting de vijftien procent.

1 Deze cijfers zijn berekend door het totaal aantal meldingen te delen door het totaal het aantal OALT-leraren.

5.4 Samenvatting

Directeuren vinden dat de overgrote meerderheid van de OALT-leraren over voldoende vaardigheden beschikt om cultuureducatie te geven. Over ondersteuning van de lessen Nederlandse Taal is men minder positief. Ongeveer een derde van de OALT-leraren zou hiervoor onvoldoende kwaliteiten bezitten. Daaruit mag niet geconcludeerd worden dat een derde van de OALT-leraren onvoldoende geschikt zou zijn voor het geven van taalondersteuning aangezien dat ook heel andere vormen kan aannemen dan het ondersteunen van lessen Nederlandse Taal. Een ruime meerderheid van de directeuren vindt dat de OALT-leraren niet inzetbaar zijn als groepsleraar. Ons onderzoek geeft hiermee een beduidend minder positief beeld dan het onderzoek van de Inspectie.
De meeste OALT-leraren Turks en Marokkaans zijn zelf niet tevreden over hun huidige werk. De oorzaak daarvan is vooral dat cultuureducatie buiten schooltijd moet worden gegeven. Dit is slecht voor de motivatie van de leerlingen. Ook het werk als leraar taalondersteuning vinden veel leraren niet bevredigend; men ziet het als een ondergeschikte positie ten opzichte van de groepsleraar. Sommige leraren vinden dat zij in hun beheersing van het Nederlands te kort schieten; dit geldt volgens hen niet voor hun pedagogisch-didactische kwaliteiten.
Ondanks de algemene ontevredenheid is slechts een kleine minderheid op zoek naar ander werk. De meeste OALT-leraren zijn volledig georiënteerd op het onderwijs, zowel wat betreft opleiding als werkervaring. De meesten willen in het onderwijs werkzaam blijven, ook als ze geen OALT meer zouden kunnen geven. Over hun kansen op ander werk zijn de meeste OALT-leraren echter niet optimistisch. Hun leeftijd zien ze als het grootste obstakel.
Het ziekteverzuim onder OALT-leraren ligt in vergelijking met de gegevens die bekend zijn over 1999 ruim hoger dan het gemiddelde ziekteverzuim van onderwijsgevenden in het basisonderwijs (8,65%) en gaat waarschijnlijk richting de 15 procent. Dat is erg hoog, maar veel lager dan de schatting van 40 procent die tot nog toe werd genoemd op basis van de ideeën van deskundigen uit het veld in het rapport van de Algemene Rekenkamer.

6 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Met dit onderzoek hebben we antwoord gezocht op de vraag 'Hoe groot is de employability van leraren die Onderwijs in Allochtone Levende Talen (OALT) geven?' Het antwoord op deze vraag is van belang omdat de verantwoordelijkheid voor OALT sinds 1998 bij de gemeenten ligt. Het Ministerie van OCenW is van mening dat de gemeenten daarom verantwoordelijkheid zouden moeten nemen voor eventuele wachtgeldaanspraken van OALT-leraren, voor zover deze in redelijkheid niet aan het Rijk zijn toe te rekenen. In verband hiermee is het van belang dat een wetsvoorstel is ingediend waarin de kwalificatie-eisen voor OALT-leraren die taalondersteuning geven, worden aangescherpt. Al deze leraren moeten een diploma bezitten waaruit hun beheersing van het Nederlands blijkt. Tot nu toe geldt deze eis alleen voor leraren die na februari 1995 hun bevoegdheid hebben gekregen.
Regioplan heeft informatie verzameld over enerzijds de vraag naar OALT en anderzijds het aanbod, de kwalificaties en de inzetbaarheid van de huidige OALT-leraren, om een schatting te kunnen maken van het aantal leraren dat risico loopt aanspraak te moeten maken op wachtgeld. Hierbij is niet alleen gebruik gemaakt van gegevens die door Regioplan zijn verzameld, maar ook van andere recente onderzoeken. Op basis van de resultaten die in de vorige hoofdstukken zijn gepresenteerd, zullen we nu enkele conclusies trekken.

De vraag naar OALT

Het aantal scholen waar OALT wordt aangeboden is sinds augustus 1998 enigszins afgenomen. Op 30 van de 190 scholen die meewerkten aan ons onderzoek (ongeveer één zesde) werd wel OETC gegeven, maar inmiddels geen OALT meer. Op enkele scholen wordt wel taalondersteuning gegeven, maar geen cultuureducatie. Er zijn vacatures voor OALT-leraren op vijftien procent van de scholen waar allochtone leerlingen in de meerderheid zijn (Inspectie van het Onderwijs, 2001).
Op grond van de toekomstverwachtingen van de directeuren verwachten we dat de vraag naar OALT op macroniveau waarschijnlijk zal afnemen. De meeste directieleden verwachten weliswaar dat de vraag gelijk zal blijven, maar er zijn meer directeuren die een afname verwachten dan directeuren die een toename verwachten.

Het huidige bestand aan OALT-leraren

Op basis van gegevens die door het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) zijn verzameld, schatten wij dat er ongeveer 1500 OALT-leraren werkzaam zijn. Dit is een tamelijk betrouwbare schatting, het exacte aantal OALT-leraren wijkt hier ten hoogste enkele tientallen van af. Omdat wordt voorgesteld de kwalificatie-eisen voor leraren die taalondersteuning geven aan te scherpen, is het van belang te weten hoeveel OALT-leraren dat betreft. Op basis van de SCP-gegevens schatten we dit aantal op ongeveer 1400. Dit betekent dat de aangescherpte

kwalificatie-eisen zullen gelden voor het overgrote deel van de OALT-leraren. We zijn echter minder zeker van de precisie van deze schatting, omdat dit aantal bij twee van de vier grote steden niet bekend is.
De gemiddelde betrekkingsomvang van OALT-leraren was in 1999 0,83 FTE. Als dit sindsdien niet veranderd is, betekent dit dat er in totaal voor 1245 FTE OALT-leraren zijn aangesteld. Van alle OALT-leraren geeft 30 procent, ofwel 450 leraren, alleen OALT in de vorm van taalondersteuning. 61 procent, ofwel 915 leraren, geeft zowel taalondersteuning als cultuureducatie. Het is niet duidelijk hoe het aantal FTE's verdeeld is over taalondersteuning en cultuureducatie.

Kwalificaties van OALT-leraren

Wanneer in de nabije toekomst de kwalificatie-eis van beheersing van het Nederlands, tot uiting komend in de beschikking over een diploma NT2 of een gelijkwaardig diploma, ook van toepassing wordt op OALT-leraren die taalondersteuning geven en wier bevoegdheid dateert van voor februari 1995, heeft dat waarschijnlijk gevolgen voor het aantal OALT-leraren dat aanspraak zou kunnen gaan maken op wachtgeld. Volgens de directies beschikt 20 procent van de OALT-leraren nog niet over het vereiste diploma. Dit zou betekenen dat 280 OALT-leraren aanspraak zouden kunnen gaan maken op wachtgeld. Ruim een kwart van de directeuren kon geen antwoord op de vraag of de OALT-leraren die aan hun school zijn aangesteld beschikken over een diploma NT2 of een gelijkwaardig diploma. Het percentage leraren zonder diploma ligt dus mogelijk nog hoger dan 20 procent.
Het overgrote deel van de OALT-leraren die niet beschikken over een diploma NT2 heeft in de afgelopen drie jaar wel een cursus gedaan op het gebied van de Nederlandse Taal. Dat geldt zowel voor de OALT-leraren die vóór als degenen die na februari 1995 zijn aangesteld. We weten niet precies welke cursussen deze leraren gevolgd hebben. Van ongeveer de helft van deze leraren is echter bekend dat zij een toets hebben gedaan aan het eind van een cursus en daarvan tenminste één onderdeel hebben behaald. Dat zou betekenen dat een deel van hen in staat moet worden geacht om op korte termijn toch een diploma NT2 te behalen. In dat geval zullen de aantallen wachtgeldaanspraken dus minder sterk afwijken van de hierboven genoemde 20 procent.

Inzetbaarheid van OALT-leraren

Er zijn niet veel OALT-leraren die naast hun taken op het gebied van OALT nog taken verrichten als groepsleraar of onderwijsassistent. Veel van hen fungeren wel als contactpersoon van de school naar de ouders van allochtone leerlingen. Directieleden zijn van mening dat de beheersing van het Nederlands van minder dan een kwart van de OALT-leraren voldoende is om onderwijs te kunnen geven als groepsleraar. De pedagogisch-didactische kwaliteiten van de OALT-leraren worden iets positiever beoordeeld.

Ondanks het feit dat er onder OALT-leraren grote onvrede heerst met hun huidige werk, is slechts een klein deel van hen op zoek naar ander werk. De meeste OALT-leraren willen werkzaam blijven in het onderwijs. De meesten van hen zijn ook alleen op dit terrein opgeleid en hebben op dit terrein werkervaring. Over het algemeen schatten de OALT-leraren hun kansen op de arbeidsmarkt zeer laag in. Als oorzaak daarvoor wijzen velen op hun leeftijd. Marokkaanse OALT-leraren zijn over het algemeen iets positiever over hun kansen op de arbeidsmarkt dan hun Turkse collega's. Doordat een belangrijk deel van hen een tweetalige opleiding heeft (zowel Marokkaans als Frans) denken sommigen in het voortgezet onderwijs in te kunnen stromen als leraar Frans.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim onder OALT-leraren is beduidend hoger dan het gemiddeld ziekteverzuim van onderwijsgevenden in het basisonderwijs. Het landelijk gemiddelde is 8,65 procent. Het ziekteverzuim onder de OALT-leraren gaat richting vijftien procent. OALT-leraren melden zich gemiddeld twee keer zo vaak ziek als onderwijsgevenden in het basisonderwijs. Er is weinig verschil in de duur van de ziekte.

Slotconclusie

Wanneer in de nabije toekomst de beschikking over een diploma NT2 van toepassing wordt op alle OALT-leraren die taalondersteuning geven, zou ten minste 20 procent van de OALT-leraren aanspraak kunnen gaan maken op wachtgeld. Op grond van hun kwalificaties zijn zij moeilijk inzetbaar op andere posities binnen het onderwijs. Ze beschikken evenmin over kwalificaties die hen makkelijk toegang verlenen tot de arbeidsmarkt buiten het onderwijs. Bovendien zijn de meeste OALT-leraren niet gemotiveerd voor een baan buiten het onderwijs. De meesten willen graag in het onderwijs werkzaam blijven.

LITERATUUR

Algemene Rekenkamer (2001) *Onderwijs in Allochtone Levende Talen (OALT).* Den Haag: Algemene Rekenkamer.

Brink, M. & A.L. van der Vegt (1999) *Behoefte aan nascholing voor OALT-leraren*. Amsterdam: Regioplan Onderwijs en Arbeidsmarkt.

Diepeveen, M. & S.W. van der Ploeg (2000) *Verzuim onder personeel in het onderwijs 1999*. Amsterdam: Regioplan Onderwijs en Arbeidsmarkt.

Inspectie van het Onderwijs (2001) *Onderwijsverslag over het jaar 2000.* De Meern: Inspectie van het Onderwijs.

Inspectie van het Onderwijs (2001) *Technisch rapport over de inzet van middelen voor onderwijs in allochtone levende talen (OALT) voor taalondersteuning in de eerste vier jaren van het basisonderwijs.* De Meern: Inspectie van het Onderwijs.

Kabdan, R., M. Robijns, E. van Eck (1997) *Van OET naar OALT: organisatiemodellen voor lokaal beleid.* Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut.

SCP (nog te verschijnen in 2002). *Rapportage van het landelijk onderzoek naar het OALT.*

Turkenburg, M. (2001) *Onderwijs in allochtone levende talen: een verkenning in zeven gemeenten.* Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Visser, J & M. van Antwerpen (2000) *OALT in beeld: Een onderzoek naar de inrichting van het Onderwijs Allochtone Leven Talen in de praktijk.* 's-Hertogenbosch: KPC Groep.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

De positie van OALT-leraren op school

Vragenlijst directie

A. TALEN

A.1a Wordt er bij u op school OALT gegeven in Turks, Marokkaans-Arabisch of Berber?

(meer dan één antwoord mogelijk ⇒ max. drie mogelijkheden)

1	Nee	*⇒ naar A.2a*
2	Turks	
3	Marokkaans-Arabisch	
4	Berber	

A.1b en A.1c *Net als vraag A.1a, voor het geval ze in meer dan één van deze talen lesgeven.*

A.2a **Wordt er bij u op school OALT gegeven in een andere taal? Zo ja, in welke taal of talen?**
(meer dan één antwoord mogelijk ⇒ max. drie mogelijkheden; meer dan drie zal in de praktijk zelden of nooit voorkomen)

1	Nee	*⇒ naar A.3*
2	Afghaans	
3	Chinees	
4	Ghanees	
5	Irakees	
6	Italiaans	
7	Joegoslavisch	
8	Kaapverdiaans	
9	Koerdisch	
10	Moluks-Maleis	
11	Papiaments	
12	Portugees	
13	Somalisch	
14	Spaans	
15	Suryoye	
16	Vietnamees	
17	Een andere taal, namelijk……	

A.2b en A.2c *Als vraag A.2a, voor het geval ze in meer dan één van deze talen lesgeven.*

A.3 *Als A.1a > 1 of A.2a > 1 ⇒ naar B*
Werd er vóór de wet OALT wel OETC gegeven?

1	ja	
2	nee	*⇒ Einde vragenlijst*

A.4 **In welke talen werd OETC gegeven?** ***(meer dan één antwoord mogelijk)***

1	Turks
2	Marokkaans-Arabisch
3	Een andere taal, namelijk……

A.5 Wat is de reden dat er nu geen OALT meer wordt gegeven?

1	de behoefte aan OALT onder onze leerlingen is afgenomen
2	onze leerlingen volgen OALT op een andere school
3	OALT wordt verzorgd door andere (migranten)organisaties
4	onze OALT -leraren zijn niet bereid buiten schooltijd les te geven
5	er moet nog overleg gevoerd worden met andere scholen
6	andere reden, namelijk ……

⇒ *Einde vragenlijst*

B CULTUUREDUCATIE OF TAALONDERSTEUNING

B.1 OALT kan…

***buiten* schooltijd worden gegeven, in de vorm van <u>cultuureducatie</u>, of *binnen* schooltijd, in de vorm van <u>taalondersteuning</u> in de groepen 1 tot en met 4.**

Wordt op uw school <u>cultuureducatie</u> gegeven, <u>taalondersteuning</u> of allebei?

1	cultuureducatie	⇒ *naar B.3*
2	taalondersteuning	
3	allebei	⇒ *naar B.3*
4	verschilt per taal	

B.2 Wat is de reden dat er geen cultuureducatie wordt gegeven?

1	hier is door de gemeente voor gekozen
2	er is weinig animo bij kinderen voor cultuureducatie buiten schooltijd
3	OALT-leraren zijn niet bereid buiten schooltijd les te geven
4	er moet nog overleg gevoerd worden met andere scholen
5	anders, namelijk ……

B.3a Geven de leraren/geeft de leraar [antwoord A.1a] **<u>cultuureducatie</u> of <u>taalondersteuning</u>?**

1	cultuureducatie
2	taalondersteuning
3	allebei

B.3b t/m B.3f *Herhalen B.3a voor talen genoemd bij A.1b, A.1c, A.2a, A.2b, A.2c,*

C VRAGEN OVER EERSTE OALT-LERAAR

We willen u nu enkele vragen stellen over OALT in…

- *Er worden vragen gesteld over maximaal twee OALT-leraren.*
- *Als er twee 'overige' talen worden genoemd, worden daarover de vragen gesteld.*
- *Als er één 'overige' taal wordt genoemd en één of meer van de talen Turks, Marokkaans-Arabisch of Berber, worden vragen gesteld over de 'overige' taal en de eerstgenoemde van de talen Turks, Marokkaans-Arabisch of Berber. Voor de scholen met meer dan 50 procent allochtone leerlingen geldt hierbij een extra voorwaarde: OALT moet als cultuureducatie worden gegeven. Is niet aan die voorwaarde voldaan, dan worden vragen gesteld over de als tweede genoemde taal.*
- *Als er geen 'overige' taal wordt genoemd, en één of meer van de talen Turks, Marokkaans-Arabisch of Berber, worden vragen gesteld over de als eerste en als tweede genoemde van de talen Turks, Marokkaans-Arabisch of Berber. Voor de scholen met meer dan 50 procent allochtone leerlingen geldt hierbij de bovengenoemde extra voorwaarde.*

C.1 Hoeveel leraren geven les in [taal 1]?

……

C.1 > 1 ⇒ C2.b

C.2a Voor hoeveel uren per week is de leraar [taal 1] **aangesteld als OALT-leraar?**

……

C.2b We willen graag enkele vragen stellen over de leraar [taal 1] **met de grootste aanstellingsomvang. Voor hoeveel uren per week is deze aangesteld?**

……

C.3 Ik heb nu enkele vragen over kwalificaties. Heeft deze leraar…

a)	…een bevoegdheid als **groepsleraar basisonderwijs** (volgens de wet op het primair onderwijs)	ja	nee
b)	…een bevoegdheid als **leraar Nederlands**.	ja	nee
c)	…een certificaat **Nederlands als vreemde taal** van de **Nederlandse Taalunie**, waarbij de examens op het hoogste niveau zijn afgelegd	ja	nee
d)	…een diploma, een certificaat **Nederlandse taal en letterkunde** of een certificaat **Nederlandse taal** van het **VWO, HAVO**, of **MBO**, dat uitsluitend of mede gericht is op doorstroming naar het HBO	ja	nee
e)	…een met c) of d) vergelijkbaar diploma, dat in **België** behaald is	ja	nee
f)	…een bevoegdheid tot het geven van onderwijs in **[taal 1]**	ja	nee
g)	…het diploma van de **applicatiecursus volledig bevoegd onderwijzer** voor buitenlandse onderwijsgevenden	ja	nee
h)	…het diploma van de **applicatiecursus eigen taal en cultuur**	ja	nee
i)	…een verklaring van het CITO dat één of meer onderdelen van de toets **Nederlands als tweede taal voor OALT-leraren** met goed gevolg is afgelegd?	ja	nee
j)	…een diploma van het **staatsexamen Nederlands als tweede taal volgens programma II**	ja	nee

Als C.3i = nee ⇒ C.4 overslaan

C.4 Welke onderdelen van de toets Nederlands als tweede taal voor OALT-leraren zijn behaald?

1	lezen
2	luisteren
3	spreken
4	schrijven

Als C.3j = nee ⇒ C.5 overslaan

C.5 Welke onderdelen van het staatsexamen Nederlands als tweede taal volgens programma II zijn behaald?

1	lezen
2	luisteren
3	spreken
4	schrijven

C.6 Ik heb nu enkele vragen over de beheersing van de Nederlandse taal.

Als taal 1 = Turks of Marokkaans-Arabisch, vraag c) overslaan.

a)	Kan deze leraar zich voor de **dagelijkse communicatie** in het team **mondeling** voldoende uiten in het Nederlands?	ja	nee
b)	Kan hij/zij zich **mondeling** voldoende uiten in het Nederlands om OALT als **cultuureducatie te kunnen geven**?	ja	nee
c)	Kan hij/zij zich **mondeling** voldoende uiten in het Nederlands om de **lessen Nederlandse taal te kunnen ondersteunen**?	ja	nee
d)	Kan hij/zij zich **mondeling** voldoende uiten in het Nederlands om eventueel onderwijs te kunnen geven als **groepsleerkracht**?	ja	nee
e)	Kan hij/zij zich **schriftelijk** voldoende in het Nederlands voor de **overdracht van schoolse zaken**?	ja	nee
f)	Heeft hij/zij de afgelopen drie jaar **cursussen** gevolgd op het gebied van de Nederlandse taal?	ja	nee

C.7 Ik heb ook enkele vragen over de pedagogisch-didactische kwaliteiten van deze leraar.

a)	Heeft hij/zij voldoende pedagogisch-didactische kwaliteiten om OALT als **cultuureducatie te kunnen geven**?	ja	nee
b)	Heeft hij/zij voldoende pedagogisch-didactische kwaliteiten om de **lessen Nederlandse taal te kunnen ondersteunen**?	ja	nee
c)	Heeft hij/zij voldoende pedagogisch-didactische kwaliteiten om eventueel onderwijs te kunnen geven als **groepsleerkracht**?	ja	nee
d)	Heeft hij/zij de afgelopen drie jaar **cursussen** gevolgd op pedagogisch-didactisch terrein?	ja	nee

C.8 Heeft deze leraar zich het afgelopen schooljaar ziek gemeld?

1	ja
2	nee ⇒ *naar C.11a*

C.9 Hoe vaak heeft deze leraar zich het afgelopen schooljaar ziek gemeld?

…… keer

C.10 Hoeveel dagen is hij/zij dit schooljaar in totaal afwezig geweest door ziekte?

…… dagen

C.11a Zijn er momenteel vacatures voor het onderwijs in deze taal?

1	ja	⇒ *naar C.12a*
2	nee	

C.11b Voor hoeveel uren per week?

……uren

C.12a Is het aantal FTE voor OALT in deze taal gelijk gebleven, toegenomen of afgenomen ten opzichte van de formatie die er tot augustus 1998 voor OET was?

1	gelijk gebleven	⇒ *naar C.12c*
2	toegenomen	⇒ *naar C.12c*
3	afgenomen	

C.12b Wat is de reden dat het aantal FTE is afgenomen?

1	cultuureducatie wordt niet meer aangeboden
2	het lukt niet om leraren te vinden voor cultuureducatie
3	anders, namelijk: ……

C.12c Hoeveel FTE had u in deze taal in het laatste jaar toen er OET werd gegeven (schooljaar 1997/1998)?

…… FTE

C.12d Hoeveel FTE is er in deze taal dit schooljaar (2000/2001) voor OALT?

…… keer

C.13a Verwacht u dat het aantal uren dat momenteel OALT wordt gegeven in deze taal de komende jaren gelijk zal blijven, zal toenemen of zal afnemen?

1	blijft waarschijnlijk gelijk	
2	zal waarschijnlijk toenemen	⇒ *naar C.13b*
3	zal waarschijnlijk afnemen	⇒ *naar C.13c*
4	weet niet	⇒ *naar D*

C.13b Waarom verwacht u dat dit zal toenemen? *(open vraag)*

……

C.13c Waarom verwacht u dat dit zal afnemen? *(open vraag)*

……

D VRAGEN OVER TWEEDE OALT-LERAAR

Als onderdeel C

E NAMEN VAN OALT-LERAREN

Zoals in de brief stond aangegeven, willen we ook een telefonisch interview houden met OALT-leraren. Kunt u de namen geven van de leraar/leraren waarover ik u vragen heb gesteld en het tijdstip waarop ze bij u op school bereikbaar zijn?

Naam: ……
Tijdstip: ……

Einde vragenlijst

Dan wil ik u vriendelijk bedanken voor uw medewerking en wens ik u nog een prettige dag.

BIJLAGE 2

Itemlijst OALT-leerkrachten

Deel 1 - Arbeidsverleden

1.1

1. man
2. vrouw

1.2 Hoe oud bent u?

... jaar

1.3 Sinds wanneer bent u werkzaam als OALT (Onderwijs in Allochtone Levende Talen)-leerkracht?

Sinds (maand) ..... (jaar) 19..

1.4 Heeft u ook Onderwijs in Eigen Taal en Cultuur gegeven?

1. nee
2. ja, van .... tot .... (noteer schooljaren)

1.5 Hoe tevreden bent u met uw huidige werk als OALT-leerkracht?

1	zeer ontevreden
2	ontevreden
3	tevreden
4	zeer tevreden

1.5a Waardoor bent u ..... (antwoord 1.5).

1.5b *Alleen vragen aan mensen die (zeer) ontevreden zijn*: bent u op zoek naar ander werk?

1	ja
2	nee

1.5 Heeft u naast uw OALT-taken ook nog andere werkzaamheden in het onderwijs?

1. nee
2. groepsleerkracht
3. klassenassistent
4. anders, namelijk .....

1.6 Heeft u naast uw werk als OALT-leerkracht nog andere betaalde werkzaamheden *buiten* het onderwijs?

1. nee
2. ja, 2a namelijk ..... 2b hoeveel uur per week .....

1.7 Heeft u nog andere werkervaring ***in het onderwijs*** in Nederland?

1. nee
2. ja, noteer werkervaring en wanneer die is opgedaan

1.8 Heeft u werkervaring ***in het onderwijs*** in Turkije / Marokko?

1. nee
2. ja, noteer werkervaring en wanneer die is opgedaan

1.9 Heeft u werkervaring ***buiten*** het onderwijs in Nederland? Het gaat om werkzaamheden die u tenminste gedurende een jaar heeft uitgevoerd.

1. nee
2. ja, noteer werkervaring en wanneer die is opgedaan

1.10 Heeft u werkervaring ***buiten*** het onderwijs in Turkije / Marokko? Het gaat om werkzaamheden die u tenminste gedurende een jaar heeft uitgevoerd.

1. nee
2. ja, noteer werkervaring en wanneer die is opgedaan

Deel 2 Opleidingen

Dan wil ik u nu graag een aantal vragen stellen over opleidingen die u met goed gevolg heeft afgelegd.

2.1 Welke opleidingen heeft u met goed gevolg *in Nederland* afgelegd?

Reguliere opleidingen

1	lagere school
2	middelbare school, namelijk (VBO, MAVO HAVO, etc).....
3	middelbaar beroepsonderwijs (studierichting).....
4	hoger beroepsonderwijs (studierichting).....
5	universiteit, namelijk (studierichting) .....

Cursussen op het gebied van Nederlands en Onderwijs

6	Nederlands als vreemde taal van de Nederlandse Taalunie waarbij examens op het hoogste niveau zijn afgelegd
7	applicatiecursus volledig bevoegd onderwijs voor buitenlandse onderwijsgevenden
8	applicatiecursus eigen taal en cultuur
9	Nederlands als tweede taal voor OALT-leraren (CITO) - lezen, - luisteren, - spreken, - schrijven a) Bij welke instelling - PABO? Welke? - Andere instelling? Welke?
10	staatsexamen Nederlands als tweede raal volgens programma ll - lezen, -luisteren, - spreken, - schrijven

11	Overige opleidingen (noteren):

2.2 Heeft u *buiten Nederland* opleidingen met goed gevolg afgelegd?

Reguliere opleidingen

1	lagere school
2	middelbare school, namelijk (VBO, MAVO HAVO, etc).....
3	middelbaar beroepsonderwijs (studierichting).....
4	hoger beroepsonderwijs (studierichting).....
5	universiteit, namelijk (studierichting).....

6	Andere opleidingen (noteren):

2.3 Volgt u momenteel een opleiding?

1. nee
2. ja, namelijk .....

Deel 3 – inschatting van eigen kansen op de arbeidsmarkt

3.1 Stel dat u nu werk zou gaan moeten zoeken, naar wat voor werk zou u dan op zoek gaan?

3.2 Denkt u dat u makkelijk of moeilijk aan dat werk zou kunnen komen?

	heel moeilijk
	moeilijk
	niet moeilijk, niet makkelijk
	makkelijk
	heel makkelijk

3.3 Waarom denkt u dat (antwoord bij 3.2) is?